

Vad lär sig eleverna om friluftsliv i Sverige och Norge?

- En jämförelse av friluftsliv i den svenska och norska läroplanen

Julie Ottesen

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Examensarbete 63:2012

Utbildningsprogram: Idrott, fritidskultur och hälsa. F-6.

Handledare: Camilla Norrbin

Examinator: Bengt Larsson

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen är att jämföra friluftsliv i ämnet idrott och hälsa i den svenska läroplanen med friluftsliv i *kroppsövning* i den norska läroplanen. Frågeställningarna behandlar den svenska och norska läroplanens uppbyggnad i förhållande till varandra, hur friluftsliv i den svenska läroplanen behandlas jämfört med den norska läroplanen, vilka konsekvenser eventuella skillnader kan ha för elevernas lärande samt varför friluftsliv ser ut som den gör i läroplanerna.

Metod

Metoden som har använts är textanalys. För att jämföra läroplanerna har en argumentationsanalys av läroplanerna gjorts. Detta innebär att man identifierar en tes, pro-argumentation och en premiss i en text för att sedan analysera argumenten.

Resultat och slutsats

I den svenska läroplanen har friluftsliv en stor plats i själva kursplanen. Kunskapskraven handlar om att orientera, hantera nödsituationer vid vatten vid olika årstider, förutse olyckor och skador, planera och genomföra friluftslivsaktiviteter, leka i naturen samt känna till reglerna i allemansrätten. Dessa kunskaper kan man med säkerhet säga att svenska elever kommer att ha efter genomförd grundskola. I den norska läroplanen är friluftsliv behandlat redan i läroplanens generella del. Av strukturen för själva kursplanen ser det inte ut till att friluftsliv har någon plats i läroplanen innan årskurs 5. Ändå behandlas friluftsliv redan från år 1. I Norge kommer eleverna att ha samma kunskaper som svenska elever (förutom att leka och förutse olyckor) samt kunna använda sig av sin närmiljö, använda naturen miljövänligt, kunna simma, använda skidor och skridskor, följa regler för fotgängare och cyklister samt kunna några samiska aktiviteter. Den norska läroplanen har i vissa fall tydligare formuleringar, vilket gör att det är lättare att uttala sig om vad norska elever kommer att lära. I den svenska läroplanen finns det stort tolkningsutrymme vilket gör att elevernas kunskaper kan se mycket olika ut. Olikheterna i läroplanernas tydlighet handlar om att man i Sverige vill höja ämnets status och teoretisera innehållet. I Norge verkar ämnets syfte främst vara att aktivera barnen. Man kan se tendenser till att man i Sverige använder naturen som mål för att utföra olika aktiviteter, medan man i Norge ofta vill ut i naturen för att endast vara i naturen. Detta gör att man i Sverige har behov av att lära ut mycket om säkerhet, medan man i Norge vill föra vidare traditioner. Friluftsliv har relativ stor plats i båda läroplanerna därför att det är en mycket populär fritidsaktivitet samt att man i båda länderna vill föra vidare historiska traditioner.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning.....	4
2 Bakgrund.....	4
2.1 Läroplanshistoria.....	4
2.1.1 Svensk läroplanshistoria - Från gymnastik till idrott och hälsa	4
2.1.2 Norsk läroplanshistoria - Från gymnastik till kroppsövning.....	7
2.1.3 Jämförelser mellan Sverige och Norges läroplanshistoria	10
2.1.4 Friluftslivets historia i Sverige	10
2.1.5 Friluftslivets historia i Norge.....	12
2.1.6 Jämförelse mellan Sverige och Norges friluftslivshistoria	13
2.2 Tidigare forskning	13
2.2.1 Idrott och hälsa/ kroppsövnings roll som skolämne	13
2.2.2 Idrott och hälsa i de skandinaviska läroplanerna.....	14
2.2.3 Friluftsliv i skolan.....	16
3. Syfte.....	18
3.1 Frågeställningar	18
4 Teoretiskt perspektiv	19
5 Metod.....	20
5.1 Urval	21
5.2 Genomförande	21
5.3 Bearbetning/ analys	22
6 Resultat	22
6.1 Läroplanernas uppbyggnad	22
6.1.1 Den svenska läroplanens uppbyggnad	22
6.1.2 Den norska läroplanens uppbyggnad.....	23
6.1.3 Jämförelse mellan den svenska och den norska läroplanens uppbyggnad.....	24
6.2 Jämförelse av friluftsliv i den svenska och norska läroplanens olika delar.....	26
6.3 Jämförelse av friluftsliv i den svenska och norska läroplanen efter teman	28
6.3.1 Jämförelse av kulturarv/ historik inom friluftsliv.....	29
6.3.2 Jämförelse av intresse/ upplevelser inom friluftsliv	29
6.3.3 Jämförelse av risker och säkerhet inom friluftsliv.....	30
6.3.4 Jämförelse av orientering inom friluftsliv.....	31
6.3.5 Jämförelse av fysiska aktiviteter inom friluftsliv	31
6.3.6 Jämförelse av planering av aktiviteter inom friluftsliv	32
6.3.7 Jämförelse av naturkunskap inom friluftsliv	32
6.4 Jämförelse av friluftsliv i läroplanerna som helhet	33
7 Analys av resultat.....	34
7.1 Argumentationsanalys av friluftsliv i den svenska läroplanen	34
7.2 Argumentationsanalys av friluftsliv i den norska läroplanen	35
8 Diskussion.....	37
8.1 Jämförelse mellan svenska och norska elevers lärande i friluftsliv	38
8.2 Varför finns det skillnader i den svenska och den norska läroplanen?	40
9 Analys av metod.....	44
10 Käll- och litteraturförteckning	45
10.1 Tryckta källor	45
10.2 Elektroniska källor.....	47

1 Inledning

Det självständiga arbetet kommer att handla om jämförelser mellan friluftsliv i idrott och hälsa i den svenska och norska läroplanen. Undersökningen kommer att behandla om det finns några skillnader mellan friluftsliv i läroplanen i de olika länderna, samt vad detta kan ha för konsekvenser för barnens lärande.

Intresse för att jämföra den svenska och norska läroplanen finns i första hand därför att jag är född och uppvuxen i Norge, men i dag bor och studerar i Sverige. Jag har gått i norsk grundskola och gymnasium, men gått en svensk lärarutbildning. Under utbildningens gång har det vid flera tillfällen slagit mig hur lika verksamheten i grundskolan verkar vara, samtidigt som jag är nyfiken på hur den norska grundskolan ser ut i dag. Det har väckts frågor kring hur den norska läroplanen ser ut i jämförelse med den svenska läroplanen jag nu har lärt känna så väl. Det blev därmed naturligt att vid denna möjlighet ta tillfället i akt och göra själva jämförelsen som examensarbete för att kunna sätta mig in i läroplanerna så mycket som möjligt.

Enligt Agneta Hult och Anders Olofsson som skriver om ämnet pedagogik, skriver att all undervisning utgå från läroplanen (Hult, A & Olofsson, A. 2011, s. 13). Jan-Eric Ekberg som har disputerat i pedagogik med inriktning mot idrott och hälsa, skriver att skolan styrs av staten genom skollag, läroplaner och kursplaner som skolorna är skyldiga att följa. Ekberg skriver även att staten på så sätt uttrycker skolans syfte. Han menar alltså att statens intentioner med skolans verksamhet kommer fram genom bland annat läroplanen. (Ekberg, J-E. 2009. S. 43). Det är enligt mig, därför mycket intressant att titta på läroplanen för att se vilka riktlinjer läroplanen förmedlar. Det kan vara givande att titta närmare på hur andra länder har formulerat läroplanen för att helt enkelt undersöka om länderna kan lära något av varandra.

2 Bakgrund

2.1 Läroplanshistoria

2.1.1 Svensk läroplanshistoria - Från gymnastik till idrott och hälsa

Claes Annerstedt är forskare inom utbildningsvetenskap, pedagogik och idrottsvetenskap. Han skriver att skolorna inledningsvis organiserades genom kyrkan. Under årens lopp förändrades detta. Annerstedt skriver i boken, *Idrottsundervisning*, att det i den första skolstadgan 1571 inte sägs någonting om organiserad idrott, utan att barnen ska ges tillfälle

att leka. Andra former för fysisk aktivitet tycks inte vara viktigt om man ser till kursplanerna fram till år 1807. (Annerstedt, C. 2001. s. 81) Enligt Annerstedt var det först i 1807 års skolordning man kunde läsa om att gymnastik borde ingå i läroverkens verksamhet. Det skulle enligt Annerstedt, endast bedrivas under raster och under lärares tillsyn. Vidare skriver Annerstedt att gymnastik blev ett obligatoriskt ämne i 1820 års skolordning. Det fanns varken utbildade lärare, särskilda lokaler eller schemalagd tid för gymnastik, men gymnastik blev nu ett officiellt ämne i skolan. (Ibid.)

Enligt Annerstedt gick utvecklingen av gymnastik relativt långsamt fram till 1860-talet. Under början av 1860-talet växte intresset för försvaret, vilket medförde att gymnastikämnet fick en ny belysning. (Ibid. s 82). Annerstedt skriver vidare att det år 1863 angavs särskilda föreskrifter om gymnastikundervisningen i skolan för första gången. Enligt Annerstedt behandlas lektionstid och innehåll på ett mycket tydligare sätt än tidigare gjorts. Gymnastiken skulle nu omfatta pedagogisk gymnastik med och utan redskap samt militära övningar. (Ibid.) Enligt Annerstedt delades undervisningen i gymnastik in i tre delar år 1866. Det var gymnastik utan redskap, med redskap samt gymnastik med vapen. (Ibid.) I samband med att gymnastikämnet fick större plats i skolan, fick den svenska gymnastiken fastare former. Det var i samband med detta som Linggymnastiken formades. (Ibid. s. 83). Från och med 1878 års läroverksstadga, skulle enligt Annerstedt betyg ges i ämnet gymnastik. Intressant att notera är att under perioden 1814 till 1905 var Norge i union med Sverige.

Annerstedt skriver vidare att det under 1900-talets början och fram till 1900-talets mitt, skedde förändringar i gymnastikämnet. Han skriver att terminologin ”gymnastik, lek och idrott” användes för första gången, och gymnastikens militära prägel avskaffades år 1917. (Ibid. s. 84) Enligt Annerstedt blev det nu obligatoriskt med gymnastik 45 minuter per vecka. Enligt Annerstedt tillsattes år 1918 en kommission som skulle utreda läroverket. Annerstedt skriver att kommissionen försökte göra en förskjutning från den traditionella gymnastiken till mer lek, idrott och friluftsliv. I 1928 års läroverksstadga betonades enligt Annerstedt idrottsdagarnas betydelse. Det var även i denna läroplan som lek och idrott etablerades. Syftet med ämnet beskrevs som att utveckla en allsidig kroppsutveckling, få god hållning, stärka den fysiska och psykiska motståndskraften samt ge insikt om vikten av en god hälsa. (Ibid. s. 85).

Enligt Annerstedt skedde förutom några ändringar i tidfördelningen i ämnet, inga stora förändringar fram till år 1955. År 1955 poängterades strävan efter en god hälsa samt social

fostran. Annerstedt skriver att ett intresse för fysisk aktivitet betonades samt friluftsliv och att rörelse skulle ge rekreation. (Ibid. s. 88).

I och med Lgr 62 skedde enligt Annerstedt vissa förändringar. Det var inte enbart förändringar inom ämnets innehåll, utan även ämnets organisation. Ämnets målsättning blev enligt Annerstedt mycket bredare än tidigare. Ämnet förändrades även på så sätt att Lgr 62 gav detaljerade förklaringar till hur undervisningen skulle planeras och genomföras samt vad den skulle innebära. Den innehöll mycket konkreta anvisningar om ämnets olika moment, vilket inte hade gjorts tidigare. (Ibid. s. 88- 89). Ett exempel på hur läroplanerna från 62 till 69 var detaljerade när det kom till friluftsliv, är enligt Backman att det stod att man skulle bedriva skidåkning och skridskoåkning i skolan. (Backman, E. 2004. s. 179.)

I Lgr 69 försvann fokus på uppfostran och det militära helt, nu skrev man om elevernas fysiska, sociala och estetiska utveckling. Enligt Annerstedt betonade denna läroplan vikten av att ta hänsyn till elevernas individualitet. Detta ledde till att det skulle tas hänsyn till individernas förutsättningar och intresse. (Ibid. s. 89).

Enligt Annerstedt bytte ämnet genom Lgr 80 namn från gymnastik till idrott. Detta var även första läroplan som tog sikte på att arbeta för jämställdhet mellan kvinnor och män. Detta ledde till samundervisning i ämnet idrott. (Ibid.). Enligt Annerstedt skedde även förändringar inom ämnets innehåll. Målsättningen blev bredare, och ämnesinnehållet var delat in i tio moment där det inom varje moment angavs progression. Nu skulle den fysiska, psykiska och sociala förmågan tränas genom att utveckla elevernas självförtroende och intresse för fysisk aktivitet. (Ibid. s. 89- 90).

Under Lpo94 bytte ämnet namn från idrott till idrott och hälsa. Annerstedt menar att namnbytet syftade till att visa att ämnet skiljer sig från föreningsidrott. Enligt Annerstedt decentraliserades läroplanen mycket, från direktiv från staten till lokala beslut. Lärarnas frihet blev mycket stor, vilket gjorde att verksamheten kunde se mycket olika ut från en skola till en annan. Ett brett ämnesinnehåll karaktäriseras även denna läroplan, där en mycket tydlig koppling görs mellan idrott, hälsa och livsstil. (Ibid. s. 90).

År 2011 reformerades läroplanen på nytt. Lgr-11 är dokumentet som i dag styr undervisningen i idrott och hälsa. Enligt Johnny Nilsson, Eva Kraepelien- Strid och Jan Seger

har friluftslivets roll i den svenska läroplanen ändrats. Författarna menar att målen i läroplanen har gått från att tydligt beskriva vad friluftslivet ska innehålla till att mer översiktligt beskriva vad friluftsliv ska handla om. Detta får enligt författarna konsekvenserna att friluftslivsundervisningen ser mycket olika ut från skola till skola. (Nilsson, J., Kraepelien Strid, E. & Seger, J. 2011. S. 154.) Enligt Håkan Larsson som är professor i idrott med inriktning mot utbildningsvetenskap, har ämnet idrott och hälsa generellt haft lägre status än övriga ämnen i skolan. Larsson skriver att idrott och hälsa i början på 1900-talet sågs på som ett ämne där barnen fick springa av sig. Larsson menar att denna syn finns kvar i dag, då idrott och hälsa är ett praktiskt ämne och inte ett teoretiskt ämne. Han menar att det faktum att idrott och hälsa bedrivs med kroppen leder till att kunskaperna i ämnet inte ses på som lika viktiga som kunskaper i de teoretiska ämnena. (Larsson, H. 2007, s. 267). Enligt Ekberg har ämnet idrott och hälsa från och med Lpo 94 teoretiserats mycket. Också Ekberg, i likhet med ovanstående författare, skriver att målen i ämnet är mycket tolkningsbara särskilt med tanke på val av innehåll och metodik. Ekberg skriver även att ämnet har ändrat karaktär från att vara ett fysiskt ämne till att i dag vara ett bildningsämne som är mer likt skolans andra ämnen. (Ekberg, J-E. 2009. s. 46)

2.1.2 Norsk läroplanshistoria - Från gymnastik till kroppsövning.

Steinar Brattenborg och Berit Engebretsen skriver om ämnet *kroppsöving*s tillkomst i den norska läroplanen. De skriver att Norges första läroplan kom 1739. På den tiden menar författarna att fysisk aktivitet blev betraktad som en synd, och att fysisk aktivitet i skolan på så sätt inte blev aktuell i skolan förrän på 1800-talet. Gymnastik blev ett skolämne först år 1848 och är nära förknippat med att förbereda ungdomar till försvarets uppgifter. Ämnet var valfritt för skolan att organisera, och var tänkt som ett ämne för pojkar. Den allmänna värnplikten gjorde att gymnastik blev införd i skolan, och värnplikt var även ämnets syfte fram till 1861. (Brattenborg, S. & Engebretsen, B. 2007. s. 12- 13.) År 1861 blev *Centralforeningen av Udberedelse af Legemsøvelser og Vaapenbrug* stiftat. Denna förening är början på det som i dag heter *Norges idrettsforbund* och kom att påverka ämnet gymnastik i riktning av endast krigisk verksamhet mot mer idrottsliga aktiviteter och tankar om hälsa i början av 1900-talet. (Ibid. s. 13 och 14). Svenska Per Henrik Lings gymnastik påverkade ämnet även i Norge, där anatomiska rörelser som skulle utföras av alla elever samtidigt stod i fokus även här. (Ibid. s. 14). År 1936 blev *kroppsövning* obligatoriskt i skolan. Både pojkar, flickor, barn på landet och i staden skulle nu utöva *kroppsövning* i skolan. (Ibid. s. 15).

Enligt Brattenborg och Engebretsen har man efter att *kroppsövning* blev ett obligatoriskt ämne och fram till i dag haft fem olika läroplaner. Det var ”*Normalplan av 1939*”, ”*Läroplan för försök med 9- årig skole*”, ”*Mönsterplan av 1974*”, ”*Mönsterplan av 1987*”, ”*Läroplanverket för den 10- åriga grundskolan av 1997*” samt ”*Kunnskapsløftet av 2006*”. Författarna skriver att man i ”*Normalplanen*” hade ”*minstekrav*” för lägsta godkända elevprestation som riktlinje. De skriver att ”*Mönsterplanerna*” var riktgivande, att man i läroplanen rekommenderade att skolan och lärarna skulle hålla sig inom en viss ram av undervisning. I ”*läroplan av 1997*” användes i stället uttrycket; ”I upplärningen ska eleverna...” (Ibid.). Friluftsliv står med som innehåll redan i ”*Normalplanen av 1939*” både för pojkar och för flickor. Författarna skriver att innehållet i ämnet var starkt präglad av olika intressen, både försvaret, *Centralföreningen för Udberedelse af idræt*, aktivitetspedagogiken och Linggymnastiken hade stora platser i läroplanen. De pedagogiska traditionerna fick ingen större utformning innan andra världskrigets utbrott. Linggymnastiken var nu tradition inom kroppsövning tills den nya läroplanen, ”*Läroplan för försök av 9årig skole*” av 1959, utvecklades. (Ibid. s. 16-17). Enligt Pål Augestad som är forskare inom idrottssociologi, har friluftsliv haft en central roll inom ämnet gymnastik eller *kroppsövning* i Norge. Han skriver att Norge i årtionden har haft naturen som nationalarena och naturen som symbol för det typiskt norska. Vidare skriver Augestad att skolan har varit en viktig arena för att förmedla naturglädje och naturens positiva inverknings på människans kropp och själ. Enligt Augestad kom ämnet gymnastik från Sverige från den tiden unionen fanns. Han skrev att man genom att tillägga de typiskt norska vinteraktiviteterna till den svenska Ling gymnastiken, nationaliserade ämnet och gjorde kroppsövning till ett eget. (Augestad, 2003. s. 128 – 137) *Läroplan av 1959* utvecklades, enligt Brattenborg och Engebretsen på så sätt att lärarna inte längre skulle ha den auktoritära rollen, utan skulle vara mer demokratiskt och lyssna till elevernas intressen. Läroplanen hade tre krav till innehåll och arbetsmetoder inom ämnet; att eleverna skulle lära om kroppen, simundervisning samt varierade arbetsmetoder. I läroplanen stod det förslag till aktiviteter inomhus och utomhus, men detta var endast förslag och inte lag. (Brattenborg, S. & Engebretsen, B. 2007. s. 17 och 18).

”*Mönsterplan av 1974*”(M74) var en ny läroplan på många sätt, bland annat var det den första läroplanen där pojkar och flickor skulle ha lika villkor i ämnet, båda med tanke på innehåll, timfördelning och samundervisning. Denna läroplan karaktäriserades av att den var en riktgivande, vilket gjorde att lokala variationer inom ämnet kunde uppstå. Innehållet var mycket präglad av England, där dansen fick ny betydelse för ämnet. (Ibid. s. 19 och 20).

I 1987 blev mönsterplanen reviderat. Skillnaderna mellan den gamla och den nya mönsterplanen var att skolorna fick större ansvar för att nå kunskapsmålen. Många skolor gjorde lokala kursplaner vilket medförde att idrottslärare samarbetade och reflekterade i större utsträckning. (Ibid. s. 21) Friluftsliv står med som ett av fem huvudämnen i denna läroplan.

Nästa läroplan som kom till år 1997, hade en helt annan form. L97 var målstyrd och gav enligt författarna, tydliga förklaringar kring undervisningens innehåll, organisering och arbetsmetoder. (Ibid. s. 22). En huvudtanke bakom denna läroplan var att alla elever i samma skolår skulle ha samma innehåll, vilket gjorde att skolornas individuella valmöjligheter blev mindre. Denna läroplan medförde en reform av grundskolan. Bland annat blev grundskolan nu tioårig i stället för nioårig vilket medförde att sexåringar började skolan. Utvärdering är ett ord som enligt Brattenborg och Engebretsen stod centralt i denna läroplan. Lärarna skulle utvärdera verksamheten mer, men eleverna skulle även utvärderas, båda med och utan betyg. Tanken var att eleverna skulle vägledas mer för att få större kunskap och motivation. Läroplanen bestod av tre delar. Huvudämnena för kroppsövning var idrott, friluftsliv, dans, lek och ”*sansemotorik*”. (Ibid. s. 22 och 23).

Enligt Brattenborg och Engebretsen var L97 en läroplan som båda var älskat och hatad av många. Många lärare tyckte att kunskapsnivån var för hög samt att aktiviteterna under en skoldag var för lite riktade till målen. Internationella mätningar visade att norska elevers kunskapsnivå var relativt låg. Skolan blev åter ett tema för debatt, och en ny läroplan med fokus på kunskap kom år 2006.

”*Kunnskapslöftet*” är en läroplan som tar sikte på att skapa ett sammanhang mellan grundskolan och gymnasiet, alltså en helhet mellan den trettonåriga skolgången. (Ibid. s. 25-26). Enligt Brattenborg och Engebretsen är ”*Kunnskapslöftet*” en blandning mellan målstyrning samt riktlinje. Tanken bakom läroplanen är enligt författarna att ha tydliga mål för verksamheten samt att skolorna ska ha stor lokal frihet. Enligt en rapport i syfte att utvärdera *Kunnskapslöftet*, kommer det fram att många lärare anser att *Kunnskapslöftet* har gått från att ha tydliga mål till att bli mer tolkningsbara. Rapporten säger även att många lärare är tveksamma till att läroplanen ger stor lokal frihet därför att verksamheten då kan se olika ut från skola till skola. (*Fag- og yrkesopplæringen i Kunnskapsløftet – første delrapport*,

2009. s. 1) Ser man till ämnet *kroppsövning* har friluftsliv än i dag en stor roll, men först när man börjar i årskurs fem. (Ibid. s. 26- 34)

2.1.3 Jämförelser mellan Sverige och Norges läroplanshistoria

Utifrån ovanstående texter kring den norska och svenska läroplanshistorien kan man säga att de olika ländernas historia ser relativt lik ut. Enligt Gunnar Richardsson som är historiker och politiker, måste skolan betraktas som en del av samhällets politik, ekonomi och sociala förhållanden, därför att skolan är en del av den kulturen vi lever i. (Richardsson, G. 2004, s. 11) Detta medför enligt mig att läroplaner i olika länder har olika mål och värden. Anne Reidun Wiken skriver i sin master i idrottsvetenskap att det finns relativt lite forskning kring norsk läroplanshistoria. (Wiken, A-R. 2011. S. 11.) Detta kan medföra att mer eller mindre viktiga hållpunkter i norsk läroplanshistoria inte finns med i överblicken ovan. Om man jämför den historien som har tagits fram, ser man att skolan i både Norge och Sverige under 1800-talet var mycket präglad av Linggymnastik samt att försvarets intressen kom till uttryck inom idrotten i skolan. Skolan var mycket lik varandra därför att Norge fram till år 1905 hade varit i union med Sverige. En väsentlig skillnad är att Norge, enligt Augestad, gjorde det svenska ämnet till sitt eget genom att tillägga de typiskt norska vinteraktiviteterna och betona friluftslivet i läroplanen. (Augestad, 2003. s. 128 – 137) I båda länderna ser det annars ut att idrotten i skolan genomgick en relativt stor förändring under 1900-talets mitt. Denna förändring kom något senare till Norge på grund av andra världskriget. (Annerstedt, C. 2001. s. 81-89 och Brattenborg och Engebretsen, 2007. s. 12- 23). Gemensamt för utvecklingen av skolan i både Norge och Sverige, verkar vara att skolan har gått från att ha mycket tydliga mål till en utveckling där den lokala valfriheten är större. Friluftsliv har inom idrott och hälsa och *kroppsövning* haft relativt stor roll och verkar stå med i läroplanerna för respektive land när läroplanerna gick från krigisk verksamhet till mer idrottsliga aktiviteter i början på 1900-talet.

2.1.4 Friluftslivets historia i Sverige

Enligt Klas Sandell som är professor med forskningsinriktning mot friluftsliv och Sverker Sörlin som är professor i miljöhistoria och författare, industrialiserades Sverige under slutet av 1870-talet. Under denna tid sågs naturen som en resurs som skulle användas och tjäna nytta. I slutet på 1800-talet och åren kring sekelskiftet började detta ändras, och förändringarna tog fart efter första världskriget enligt författarna. (Sandell, K och Sörlin, 2000. B. S. 64) Enligt Sörlin växte naturintresset i Norden under 1880-talets första hälft.

Naturen skildrades i sång, konst och dikt. (Sörlin, S. 2000. s, 18) Sandell och Sörlin skriver att jordbruket var stort i Sverige och kom till att ha en stor plats i lång tid efter första världskriget. Dock skriver författarna att jordbruket ständigt minskade och att industrin fortsatta att växa stort. (Sandell, K och Sörlin, S. 2000. A. s. 64) Enligt Sandell och Sörlin ökade järnmalmsexporten. Detta ledde enligt författarna till att naturen ”fyllde en funktion som komponent i en nationell identitet”. (Ibid. s. 65) Författarna skriver vidare att en följd av industrialiseringen var att människor fick mer fritid och bättre materiell standard. Detta gjorde att naturen som rekreativskälla fick nytt intresse. (Ibid.) Enligt Sandell och Sörlin blev naturen på 1930-talet aktuell som rekreativskälla för allmänheten, men började etableras i Sverige redan under slutet av 1800-talet. (Ibid. s. 65 och 34) Sandell och Sörlin skriver att friluftslivets stora roll för den svenska kulturen har sina rötter i romantiken. (Sandell, K och Sörlin, S. 2000. B. s, 31.) I samband med att friluftslivet blev populärt, ändrade människan sin syn på naturen. Från en nyttopräglad syn på naturen blev den nu en källa till att hämta kraft, främja hälsa och att njuta av sin fritid. Därmed blev naturen växande för den nationella identiteten enligt Sandell och Sörlin. (Ibid, s. 31-33) Enligt Ingemar Ahlström växte friluftslivet under 1930-talet till en folkrörelse. (Ahlström, I. 2000. s. 168). Enligt Sandell blev det under 1930-talet ett behov av att formulera en ny friluftslivspolitik som syftade till att människors friluftsliv under semestern skulle underlättas. (Sandell, K. 2000. Landskapets tillgänglighet. s, 96). I åren kring 1930 kom det enligt Sandell, förbud mot nedskräpning samt nya nationalparker och naturminnesmärken. I naturvårdslagen av 1974 kom allemansrätten för första gång in i lagstiftningen. Från 1960 och framåt växte även behovet för att öka människornas förståelse för nyttjande av landskapet. (Ibid, s. 97- 98).

Sandell och Sörlin menar att naturen och friluftslivet kom att spela en mycket stor roll i Sverige på grund av flera faktorer. Dels sågs friluftslivet som en viktig metod för att hålla människorna, särskilt ungdomarna friska och starka. Särskilt i mellankrigstiden ansågs fysisk aktivitet som positivt, där friluftslivet spelade en viktig roll. (Sandell, K och Sörlin, S. 2000. B. s. 34- 36) I börja av 1900-talet var det även en annan faktor som påverkade friluftslivets stora roll. Detta var industrins framväxt och storstädernas etablering. Man ansåg enligt författarna, att friluftslivet helt enkelt behövdes som motvikt mot stadslivet sätt att leva och miljö. (Ibid. s. 38)

2.1.5 Friluftslivets historia i Norge

Enligt Åse Strandbu, forskare inom sociologi, kom industrialiseringen och urbaniseringen sent till Norge och ledde till att ett praktiskt synsätt på naturen länge var dominerande. Detta med bakgrund i att det var många bönder och fiskare i Norge som såg naturen som något de skulle använda sig av. (Strandbu, Å. 2000. s. 16) Enligt Loland inleddes 1800-talet i Norge med en period han kallar nationalromantiken. Det som präglade perioden var enligt Loland ett ökat intresse för det typiskt ”norska”, särskilt i samband med en stark vilja om att upplösa unionen med Sverige då Norge hade frigjort sig från Danmark. Enligt Loland kom intresset för naturen att visas genom konstnärer och författare. Naturen blev enligt Loland en symbol för det typiskt norska, och var en symbol för det som skilde Norge från andra länder. Loland skriver att Fridtjof Nansen var en viktig person för friluftslivets framträdande roll. Nansen spelade även en viktig roll i unionsupplösningen med Sverige år 1905. (Loland. S. 2000. s, 128- 129). Enligt Björn Tordsson inspirerades man i Norge av att man byggde sin nation med bakgrund i det urnorska arvet från vikingatiden när man, som även Loland beskriver, skapade sin nation på 1800-talet. Även fast den norska nationalromantiken speglades av upplysningstidens tankar, gjorde man tankarna om ett fritt och självständigt land till något typiskt norskt. (Tordsson, B. 2000. S. 56- 57). Tordsson skriver vidare att man skapas med bakgrund i hur andra ser på en. Enligt Tordsson var det i Norges fall ett behov av att samla nationen. Bilder av hur man i övriga Europa såg på Norge var med att skapa nationen då man ville leva upp till förväntningarna. (Ibid.) Tordsson skriver i likhet med Loland att skidorna kom till att spela en stor roll för Norges identitet. När Nansen gick till Grönland på skidor väcktes enligt Tordsson internationell uppmärksamhet. Norge blev herefter förknippat med skidor och det blev ett måste att åka skidor om man var norrman. Skidor och friluftsliv var nära förknippat med varandra. (Ibid.) Enligt Tordsson ansåg man att friluftsliv gjorde människans karaktär stark och att man förbättrade sinnena. Friluftsliv ansågs alltså som positivt både för individen i sig samt för nationen. (Ibid.) Augestad bekräftar Nansens inflytande på Norges skidkultur och belyser friluftslivets betydelse för nationen. Enligt Augestad spred sig nyromantiken i landet och man såg på naturen på med nya ögon. Enligt Augestad var det mycket viktigt för nationens identitet att åka skidor. Problemet var endast att det var en färdighet som många inte behärskade. Augestad skriver att det blev skolornas uppgift att lära unga att åka skidor. (Augestad, P. 2003. S. 132- 133). Augestad skriver vidare att skidor ansågs som den mest ”norska” idrotten samt att man genom att åka skidor fick en stark kropp och ett öppet sinne. Att vara stark, komma bort från slit och mas, få naturupplevelser samt att vara ute i den friska luften ansågs som viktigt, och kunde uppnås

genom skidåkning. (Ibid. s. 127- 129) Enligt Augestad är naturen i dag den största idrottsarenan i Norge och betraktas som Norges nationala anlägg. Enligt Augestad handlar det inte om att naturen är utgångspunkt för tävling, utan att naturen är utgångspunkten för det som gjorde att norrmän ansågs som norrmän. (Ibid. s, 135- 136)

Anledningen till att friluftslivet fick så stor plats i Norges historia verkar utifrån ovanstående text främst bero på att Norge ville bli ett självständigt land och behövde något för att samla nationen. När man började se på vad som var särskilt med Norge fann man att naturen var mycket speciell. Konstnärer målade och diktare skildrade naturen. (Loland. S. 2000. s, 128- 129) När en av Norges mest kända män, Nansen, tog sig till Grönland på skidor, blev skidorna en del av den norska kulturen. Det var viktigt att ha god fysik samt sunt att vara ute i den friska luften, och detta kunde man uppnå genom friluftsliv.(Augestad, P. 2003. s. 127- 136)

2.1.6 Jämförelse mellan Sverige och Norges friluftslivshistoria

Om vi jämför Sverige och Norges historia kring friluftsliv ser vi likheter och skillnader. En likhet är att man både i Sverige och Norge under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet hade en romantisk syn på naturen. (Sandell, K och Sörlin, S. 2000. B. s, 31 & Loland. S. 2000. s, 128- 129) Man tyckte det var viktigt att vara fysiskt stark och såg på naturen som positivt att vistas i och en symbol för det egna landets särart. Skillnaden är att denna syn uppkom i Sverige därför att industrin tog fart och det uppstod ett behov av att vara i den friska luften och komma bort från ljud och mas. (Sörlin, S. 2000. s, 18) I Norge uppstod den romantiska synen på naturen därför att Norge hade lösrivit sig från Danmark och blev i union med Sverige. Det uppstod ett behov av att ta fram det typiskt norska och samla nationen. När man såg på vad som gjorde landet speciellt, blev naturen raskt en symbol för det ”norska”. (Augestad, P. 2003. S. 127- 129) Tillsammans med naturen blev skidåkning en viktig identitetsfaktor för norrmän. Därefter har friluftslivet växt i både Sverige och Norge och är fortfarande en av de mest populära aktiviteterna att bedriva. (Ibid. s, 135- 136)

2.2 Tidigare forskning

2.2.1 Idrott och hälsa/ kroppsövnings roll som skolämne

Jane Meckbach, filosofie doktor inom pedagogik, och Suzanne Lundvall, docent i pedagogik, skriver att ämnet idrott och hälsa har haft en skiftande roll genom historiens lopp. Vidare skriver de att samhällsutvecklingen har lett till att idrott och hälsa i dag ska sänka samhällets

ohälsotal, medan det historiskt sätt var tänkt att disciplinera elever. (Meckbach, J & Lundvall, S. 2007. S. 17) Enligt Katarina Swartling Wideström är formerna för hur lektionerna i Idrott och hälsa bedrivs annorlunda än formerna för hur andra ämnen i skolan bedrivs. I Idrott och hälsa använder man sin kropp på ett annat sätt vid andra skolämnena. Fokus för lektionerna är ofta olika former för rörelse. (Swartling Wideström, K. 2005. S. 3 och 4) Håkan Larsson, Karin Redelius och Birgitta Fagrell styrker detta då de skriver i en artikel att ämnet idrott och hälsa skiljer sig fram andra ämnen i skolan. De menar att idrott och hälsa är ett ämne där kroppen är i fokus för hur undervisningen bedrivs. De menar även att kunskaperna som lyfts fram som viktiga är fysiska och inte teoretiska. Författarna tror att ämnets fysiska karaktär gör att ämnet i skolsammanhang får lägre status än de teoretiska ämnena. (Larsson, H. Redelius, K. och Fagrell, B. 2007. s. 2)

Ser man till ämnet *kroppsövning* i Norge pågår debatter om fler idrottstimmar i skolan. Detta är bland annat tydligt i tidningar, där positiva effekter av fysisk aktivitet och ämnet kroppsövning tas fram. (Westerweld, J. & Dommerud, T. A. 2012. & Westerweld, J. & Dommerud, T. B. 2012) Stora namn inom den organiserade idrotten menar att timfördelningen i ämnet *kroppsövning* inte är tillräcklig för att lära eleverna de kunskaper som behövs eller för att ge den fysiska stimulansen de menar barnen är i behov av. (Breivik, M. Waitz, G. By, I-Å. Bjørnebye, S-I. Anderssen, S-A & Samdal, O. 2009) Generellt är mitt intryck av att det finns relativt lite litteratur kring ämnet *kroppsövnings* didaktik eller forskning kring ämnet. Jag har intryck av att det finns en hel del metodböcker och en relativt begränsad forskningsmängd förutom detta. Jag har inte i någon av litteraturen kring *kroppsövning* kunnat läsa att ämnet har dålig status som man kan se om forskning kring idrott och hälsa. Om detta beror på att ämnet inte har tagits upp i Norge eller om det helt enkelt inte har dålig status är därför svårt att säga något om. Det finns ett mönster i de flesta böcker om *kroppsövning* i Norge, och det är att man påpekar att barn blir allt mer inaktiva och att ohälsan ökar. Det är ofta i samband med detta som det debatteras kring fler timmar kroppsövning i skolan. (Halvorsen, E-M. 2008. s. 265-271) Med detta vill jag säga att man kan se tendenser att *kroppsövning* i Norge fokuserar på fysisk aktivitet. Till skillnad från Sverige där en teoretisering av ämnet pågår och krav på kunskaper blir större, verkar *kroppsövning* i Norge först och främst syfta till fysisk aktivitet.

2.2.2 Idrott och hälsa i de skandinaviska läroplanerna

Claes Annerstedt har jämfört ämnet idrott och hälsa i Sverige med respektive ämne i både Norge, Danmark och Finland. Syftet med Annerstedts studie var att undersöka ämnet idrott

och hälsas betydelse i de olika länderna. Detta gjorde han genom att genomföra en kvalitativ textanalys där han undersökte kursplanerna samt såg på vad forskare i de respektive länderna har kommit fram till i sina forskningar när det gäller idrott och hälsa i kursplanerna.

(Annerstedt, C. 2008. s. 1). Annerstedt skriver i artikeln att hans resultat påvisade att idrott och hälsa bedrivs på mycket liknande sätt i både Sverige, Norge, Finland och Danmark. Han skriver att timfördelningen generellt har minskat lite, men att idrott och hälsa är bättre i Skandinavien än i många andra delar var världen. Med detta menar han att elever i Skandinavien får en bred rörelsebank och erfarenheter av de vanligaste aktiviteterna i samhället. (Ibid. s. 1-3)

Annerstedts undersökning tar upp faktorer som skiljer sig från varandra eller ser liknande ut i undervisningen av idrott och hälsa i Skandinavien. I denna uppsats är en sortering gjorts, så endast likheter mellan Norge och Sverige redovisas. Annerstedt skriver att styrningen av skolorna i Norge och Sverige har gått från centralisering mot en decentralisering av läroplanen. Med detta menas att skolorna har gått från att vara tydligt styrda av staten till att ansvaret för barnens lärande i större grad har fördelats ut till den enskilda kommunen, skolan eller läraren i sig. Han skriver även att undervisningen är målstyrd samt har större fokus på slutgiltigt resultat. Enligt Annerstedt blir målen bestämda på en nationell nivå, medan man lokalt får bestämma tillvägagångssätt. (Ibid. s. 5) Enligt Annerstedt var Sverige det landet som först genomförde denna ändring på 1980-talet samt det landet som har gått mest in för förändringen. Annerstedt skriver vidare att det är Sverige som har startat utvecklingen och att de andra länderna sakta men säkert rör sig i samma riktning. Annerstedt skriver vidare att denna typ av läroplan har fått kritik eftersom målen ses som otydliga och diffusa. (Ibid. s. 14) Enligt Annerstedt spelar friluftsliv en viktig roll inom det Skandinaviska samhället, särskilt inom idrott och hälsa. Intressant nog, skriver Annerstedt, att Norge inom friluftsliv är det mest utvecklade landet, medan Sverige är det landet som efter Norge har mest utvecklat friluftsliv i läroplanen. (Ibid. s. 8).

För att sammanfatta Annerstedt vetenskapliga artikel, skriver han att Sverige är det land som står först i utvecklingen av nya läroplaner och som står för mest forskning. Sverige är alltså landet inom Skandinavien som är banbrytande och leder väg för de andra länderna vad gäller idrott och hälsa samt skolans organisation. På en punkt är ett annat land ledande, och det är inom friluftsliv. Enligt Annerstedt är Norge ledande inom friluftslivsverksamhet i läroplanen. (Ibid. s. 5 och 14). Dessa tankar styrks genom att Backman i en vetenskaplig artikel hävdar att

Norge har mycket starka traditioner inom friluftslivet, både vad gäller utövandet och forskning inom området. (Backman, E. 2011. A. s. 2.) Loland skriver att friluftslivet har långa traditioner i Norge. Han skriver att 8 av 10 norrmän bedriver friluftslivs aktiviteter regelbundet och att friluftslivet blir allt viktigare. (Loland, 2000. s. 128 - 131)

2.2.3 Friluftsliv i skolan

Backman skriver i sin avhandling om hur den svenska läroplanen, Lpo-94, behandlade friluftsliv. Enligt Backman upplever majoriteten av eleverna i grundskolan att de inte har tillräckligt med kunskaper i friluftsliv. Han skriver att lärare inte arbetade tillräckligt med friluftsliv i undervisningen. (Backman, E. 2011. B. s. 13 och 14). Vidare skriver Backman att det både i Norge och i Sverige är vanligt förekommande att lärare tycker att skolans placering och budgeten är begränsande för deras möjligheter att bedriva friluftsliv i skolan. (Ibid. s. 4). Backman har genomfört intervjuer med 12 svenska idrottslärare. Resultatet i Backmans undersökning visade att det är olika faktorer som spelar in på lärares anledningar att inte arbeta tillräckligt med friluftsliv i skolan. Högst upp på listan ligger läroplanens formuleringar av målen. Anledningen till detta är enligt Backman att målen anses som otydliga och tolkningsbara. De andra faktorer som spelar in är tid, utrustning och ekonomiska resurser. Den tredje vanligaste anledningen till att lärare inte undervisar mer i friluftsliv är skolans placering samt risker med friluftslivsundervisning. (Ibid. s. 7).

Enligt Hult och Olofsson har det skett en förändring från regelstyrning till målrelaterad styrning av skolan. Detta innebär enligt författarna, att regeringen och riksdagen fastställer målen för skolan, och därefter kontrollerar att skolan uppfyller målen. (Hult, A & Olofsson, A. 2011. S.13). Läroplanerna revideras med jämna mellanrum i både Sverige och Norge. Enligt Hult och Olofsson behöver skolans verksamhet utvärderas därför att ny forskning dyker upp och ett behov att ändra verksamheten uppstår. (Ibid. s. 14) Detta är ett naturligt inslag av skolverksamheten både i Norge och i Sverige. Hult och Olofsson skriver att Sverige ingår i det europeiska samarbetet för att skapa likadana examensstrukturer inom EU samt gemensamma kvalifikationer för läraren. (Ibid. s. 20) Hult och Olofsson skriver vidare att norska politikernas ambition är att även den norska lärarutbildningen ska anpassas till EU. (Ibid. s. 23). Man kan med bakgrund i detta säga att vissa internationella riktlinjer ligger till grund för hur lärarutbildningen i Norge och Sverige ska se ut. I och med att lärarutbildningen i båda länderna ska utgå från EU:s riktlinjer och därför bör ha vissa likheter skall det bli mycket intressant att genomföra denna studie för att undersöka om så är fallet.

I och med att det i denna uppsats är friluftsliv som ska undersökas, kan det vara bra att ta upp vad begreppet friluftsliv innebär. Enligt Johnny Nilsson (2007) har människor i norra Skandinavien ett mycket speciellt förhållningssätt till naturen, och starka traditioner av att vistas i naturen. (Nilsson, J. 2007. s. 147). Detta bekräftar Sigmund Loland (2003), forskare inom idrottsfilosofi, genom att beskriva exempelvis hur en nyinflyttad socialantropolog från Malaysia har svårighet med att flytta till Norge som vuxen. Enligt Loland var det svårt för henne att förstå norrmäns förhållande till naturen. Loland skriver att hon upplevde den stora önskan efter att uppleva naturens lugn som något typiskt för den norska kulturen. (Loland, S. 2000. S. 131) Leif Yttergren (1995) är doktorand inom idrottsforskning. Han menar att friluftsliv i länder utanför Skandinavien inte fått samma folkliga förankring. Han skriver att det i början på 1900- talet växte fram en naturrörelse i Nordamerika. Det blev ett ökande intresse för att beskåda fåglar, fiska och campa. Vidare skriver Yttergren att man i England och Tyskland kan spåra friluftslivsaktiviteter, men att det på många sätt står i kontrast till hur man bedriver friluftsliv i Skandinavien. Yttergren skriver att det i andra kulturer ses på som mycket exklusivt att bedriva friluftsliv och att det ofta är betoning på idrottliga element, vilket han menar inte är framträdande i det Skandinaviska sättet att bedriva friluftsliv. (Yttergren, L.1995. s. 4 och 5) Enligt Nilsson (2007) är friluftsliv mycket svårt att definiera och kan stå för många olika saker. Han skriver att aktiviteter i naturen ofta delas upp i tre olika former som antingen handlar om friluftsliv, friluftsturism eller friluftssport. Nilsson skriver vidare att friluftsliv är nära förknippat med egenvärde där syftet för naturvistelsen är goda upplevelser utan fokus på prestation. Nilsson presenterar en definition som han menar är rättvis mot begreppets komplexitet (Nilsson, J. 2007. s. 141- 142):.

”Aktivitet och vistelse i naturmiljö i syfte att erhålla naturassocierade upplevelser samt stimulans och rekreation av psykisk och/ eller fysisk art, med eller utan inslag av prestation och utan krav på tävlingsprestation.” (Nilsson, J. 2007. s. 142)

Erik Backman, doktorand i utbildningsvetenskap med inriktning mot idrott, presenterar en definition av friluftsliv som är gjort av den norska regeringen:

”Friluftsliv innebär att leva och delta i fysisk aktivitet i det fria under fritid i syfte att uppnå en förändring av inställning och att få erfarenhet av våra naturliga omgivningar” (Backman, 2011, A. s. 2)

Backman problematiserar friluftslivsbegreppet och menar att forskare har olika uppfattningar av vad som menas med friluftsliv. Framförallt skriver han att olikheterna handlar om var, hur och med vilka syften friluftsliv bör praktiseras. (Backman, 2011. s. 2) Backman menar att man i Sverige har inspirerats av den norska definitionen av friluftsliv, men adderat att friluftsliv inte bör handla om tävling. (Ibid.)

Backman skriver i sin vetenskapliga artikel att begreppet friluftsliv är komplext. Han använder sig av den skandinaviska terminologin även när han ska skriva vetenskapliga artiklar på engelska därför att han menar att det inte går att översätta. (Backman, E. 2011. A. s. 3). I denna uppsats kommer samma strategi som Backman att användas av i detta avseende när det gäller begrepp och ord i den norska läroplanen. De norska orden kommer med andra ord att användas. Detta med bakgrund i att orden är så pass lika att ordens betydelse kommer fram. Syftet i denna uppsats är att granska läroplanerna som de är, inte granska dem efter en översättning till ett annat språk.

3. Syfte

Syftet med undersökningen är att jämföra friluftsliv i ämnet idrott och hälsa i den svenska läroplanen med friluftsliv i kroppsövning i den norska läroplanen. Friluftsliv kommer att undersökas i texterna som handlar om läroplanernas värdegrund, uppdrag, övergripande mål och riktlinjer samt i kunskapskraven.

3.1 Frågeställningar

Följande frågeställningar kommer att behandlas:

- Hur ser den svenska och norska läroplanens uppbyggnad ut i förhållande till varandra?
- Hur behandlas friluftsliv i den svenska läroplanen jämfört med friluftsliv i den norska läroplanen? Skiljer det sig något? I så fall hur?
- Vilka argument för friluftsliv lyfts fram i den svenska och norska läroplanen? Finns det några likheter/ skillnader? I så fall hur?

4 Teoretiskt perspektiv

Undersökningens syfte är att jämföra delar av två olika läroplaner med varandra. Som teoretiskt perspektiv till stöd för att analysera undersökningens resultat, kommer Lindes läroplansteori att användas. Enligt Göran Linde, professor i pedagogik, leder ordet ”läroplan” tankarna till själva styrdokumentet i skolan. (Linde 2006, s. 5) Linde menar att det engelska begreppet ”curriculum” ger en bredare och mer rättvis bild av begreppet, därför att det inte ger associationer till ett visst dokument på samma sätt som han menar att ordet läroplan gör. (Ibid.). Linde skriver vidare att de sker ett urval av kunskap i läroplanen som räknas som giltig kunskap och som därför är den kunskap som ska förmedlas. Linde ställer sig även frågan vem som bestämmer vilken kunskap som ska räknas som giltig. (Ibid.).

Linde menar på att läroplanen har flera arenor. Han menar att dessa arenor är formulering, transformering och realisering. (Ibid. s. 6) Enligt Linde är en formulerad läroplan ”de föreskrifter som gäller i ett skolsystem för vilka ämnen som ska studeras, hur stor del av tiden varje ämne ska tilldelas, vilka mål som gäller för undervisningen och vilket innehåll ämnena ska ha”. (Ibid. s. 19) Linde menar att det uppstår ett behov i att ha formulerade läroplaner då undervisning och uppfostran förflyttas från hemmen till en offentlig verksamhet. (Ibid. s.19) För att förklara vad Linde menar med transformering av läroplanen, jämför han detta med planering. Han skriver att det man planerar inte alltid blir som vi tänkt oss, men att det ofta blir bra ändå. Han skriver att det samma gäller för läroplanen. Man kan planera och försöka förutse vad som kommer att hända i framtiden, men att man i en läroplan kan tolka texten på olika sätt, göra tillägg och fråndrag. (Ibid. s. 48) Linde menar att de tolkningar, tillägg och fråndrag som görs till läroplanen utgör transformeringen av denna. (Ibid. s. 65) Det sista begreppet i läroplanens arenor, menar Linde är realiseringen av läroplanen. Med realisering menar Linde verkställandet av undervisningen. Till verkställandet menar han att hur läraren håller lektionen samt elevernas deltagande under lektionen hör till. (Ibid.)

I denna uppsats kommer Lindes begrepp, en formulerad läroplan, att undersökas och granskas. I enighet med Linde är det alltså inte endast kunskapskraven som kommer att tolkas och analyseras, utan alla delar av läroplanen.

5 Metod

Enligt Göran Bergström och Kristina Boreus handlar textanalyser om att identifiera något och undersöka dess komponenter. (Bergström, G & Boreus, K. 2005. s. 18) I detta sammanhang kommer friluftsliv att identifieras i den svenska och den norska läroplanen och en undersökning av friluftsliv att göras. Metoden som används är en kvalitativ textanalys, i form av argumentationsanalys. Enligt Merete Watt Boolsen är syftet med en argumentationsanalys att beskriva hur ett argument är uppbyggt. Vidare skriver Boolsen att ett argument kännetecknas av en tes, ett pro-argument för tesen samt en premiss. Med tes menas det centrala elementet i argumentet. Det är alltså konklusionen och påståendet som avsändaren vill lägga fram. Enligt Boolsen kan man använda ordet *därför* som markör för sin tes. Pro-argument är den motiveringen som finns för tesen. Boolsen skriver att det ska göra mottagaren mer villig att acceptera tesen. Enligt Boolsen kan man använda orden *för att* som markör. Premiss är enligt Boolsen ett argument som förbinder tes och pro-argumentet. Premissen bidrar till att man kan acceptera tesen på grund av pro-argumentet. Enligt Boolsen kan man använda ordet *eftersom* som markör för premissen. (Boolsen, M-W. 2007. s. 140-143). Boolsen skriver vidare att argumentationsanalysen inte används för att ta ställning till om något är sant eller falskt, utan att endast för att identifiera argumenten och vad dem bygger på. (Ibid. s. 141)

För att genomföra en argumentationsanalys måste man genomgå fem steg. Det första steget är enligt Boolsen att samla in ett representativt urval av texter som innehåller synpunkter kring problemställningen. Därefter ska man sammanfatta huvudpunkterna i argumentationen med så få omskrivningar som möjligt. Steg nummer tre är att genomföra en argumentationsanalys där tes, pro-argument och premiss identifieras och analyseras. Därefter ska man ställa upp de olika argumenten i en schematisk översikt så att argumentets struktur, uppbyggnad och innehåll tydligt framkommer. Slutligen ska man formulera en tolkning och en konklusion för att se hur argumenten ser ut samt på vilket sätt man har framfört argumenten. (Ibid. s. 143)

En ytterligare tematisering av innehållet är gjort i uppsatsens resultat. Resultatet är presenterats med bakgrund i läroplanernas uppbyggnad samt utifrån teman inom friluftsliv. Först görs en jämförelse mellan friluftsliv i läroplanernas övergripande delar, så som syfte, centralt innehåll och kunskapskrav. Därefter jämförs friluftsliv efter uppdelade teman inom friluftsliv. Dessa teman är kulturarv och historik, intresse eller upplevelser, risker och säkerhet, orientering, fysiska aktiviteter, planering av aktiviteter samt naturkunskap. Dessa

teman är valda eftersom dessa typer av innehåll kunde urskiljas i både den svenska och norska läroplanen. Samt att innehållet på så sätt direkt jämförs med varandra, så en tydlig översikt över likheter och skillnader blir möjlig.

Jag anser att en textanalys är tillräckligt och att det inte är nödvändigt att genomföra kompletterande undersökningar för att svara på syftet och frågeställningarna. Det är läroplanen som lärare gör sina tolkningar utifrån och som lärare ska planera undervisningen utefter. Därför är det läroplanens text som är intressant att titta på. Det är viktigt att nämna att politiska faktorer spelar stor roll när det kommer till läroplanens utförande och syfte. Hur mycket politiken i landet styr läroplanen är inte syftet med denna undersökning, men skulle vara intressant att genomföra vid ett annat tillfälle.

5.1 Urval

Den svenska och norska läroplanen valdes som mål för undersökningen eftersom jag personligen känner till både skolverksamheterna. Jag är född och uppvuxen i Norge, men har gått svensk lärarutbildning och bor i dagsläget i Sverige. Under utbildningens gång har jag flera gånger ställt mig frågan hur skolan ser ut i Norge. Min uppfattning är att länderna i sig är relativt lika, och frågan som ofta dyker upp är om skolorna i Norge och Sverige är så lika varandra som kulturerna annars är. Att det är den svenska och norska läroplanen som ska jämföras med varandra är alltså ingen slump, snarare ett strategiskt urval utifrån mitt personliga intresse.

5.2 Genomförande

För att göra en noggrann textanalys är min uppfattning att en överblick över kunskapsområdet är bra att ha till grund. Efter mycket litteraturgenomgång om läroplaner i både Norge och Sverige var det dags att börja titta på läroplanerna som gäller i dag. Syfte och frågeställningar har sedan länge varit klart, då det aldrig har varit någon tvekan om vad undersökningen skulle handla om. För att samla allt material om friluftsliv i läroplanerna, granskades först läroplanernas uppbyggnad och dem jämfördes med varandra. Därefter granskades läroplanerna, och allt som handlade om friluftsliv skrevs ned. När samma procedur var gjort med den andra läroplanen påbörjades jämförelsen. Först jämfördes de delarna av läroplanen som motsvarar varandra. Därefter jämfördes allt som handlar om friluftsliv i läroplanerna med varandra för att tydligare se vilka skillnader och likheter som finns.

5.3 Bearbetning/ analys

För att bearbeta materialet jämfördes allt som handlade om friluftsliv i den svenska läroplanen med allt som handlade om friluftsliv i den norska läroplanen. Därefter kunde man se att vissa saker var helt likt, vissa saker var nästan likt men med olika formulering, och vissa punkter om friluftsliv var helt olika. För att visa ett så tydligt resultat som möjligt, presenterades resultatet båda med bakgrund i läroplanernas uppbyggnad. Här jämförs texterna om de generella delarna av läroplanerna med varandra samt ämnets syfte, centralt innehåll och kunskapskrav. Därefter görs en jämförelse efter innehållsliga teman inom friluftsliv.

6 Resultat

Först är den svenska och norska läroplanens uppbyggnad jämfört med varandra. Därefter kommer friluftsliv i läroplanernas delar att tolkas. För att strukturera resultatet så tydligt som möjligt har alla punkter som handlar om friluftsliv samlats för att lättare kunna jämföra dessa med den andra läroplanens punkter om friluftsliv. Slutligen kommer en presentation av läroplanerna som helhet att jämföras med varandra.

6.1 Läroplanernas uppbyggnad

6.1.1 Den svenska läroplanens uppbyggnad

Den svenska läroplanen innehåller tre delar. Det är:

1. Skolans värdegrund och uppdrag
2. Övergripande mål och riktlinjer för utbildningen
3. Kursplaner som kompletteras med kunskapskrav (Skolverket. (2011) Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. s. 4)

Skolans värdegrund och uppdrag är en text som handlar om vad skolan vill förmedla under rubrikerna grundläggande värden, förståelse och medmänsklighet, saklighet och allsidighet, en likvärdig utbildning, rättigheter och skyldigheter, skolans uppdrag, god miljö för utveckling och lärande samt varje skolas utveckling. Punkt två kallas övergripande mål och riktlinjer, och innehåller rubrikerna normer och värden, kunskaper, elevens ansvar och inflytande, skolan och omvärlden samt bedömning och betyg. Kursplanerna och kunskapskrav innehåller de olika ämnens syfte, centralt innehåll samt kunskapskrav. (Ibid. s. 4-5) Det centrala innehållet är uppdelat efter tre olika block; rörelse, hälsa och livsstil samt friluftsliv och utevistelse. Det centrala innehållet i idrott och hälsa är uppdelade efter dessa block i alla

årskurser. Det er även dessa block som kunskapskraven i idrott och hälsa är uppdelade efter.

6.1.2 Den norska läroplanens uppbyggnad

Den norska läroplanen är uppdelad efter tre delar. Det är:

1. ”Generell del av læreplanen”,
2. ”Prinsipper for opplæring”,
3. ”Læreplaner for fag”

Den grundläggande delen av läroplanen skriver om den meningssökande människan, den skapande människan, den arbetande människan, den allmänbildade människan, den samarbetande människan, den miljömedvetna människan samt den integrerade människan. (Utdannings- og forskningsdepartementet. 2006.)

Del två av läroplanen, ”Prinsipper for opplæring”, innehåller den norska statens visioner om ”læringsplakaten, sosial og kulturell kompetanse, motivasjon for læring og læringsstrategier, elevmedverknad, tilpasset opplæring og likeverdige føresetnader, lærere og instruktører – kompetanse og rolle, samarbeid med hjemmet samt samarbeid med lokalsamfunnet”.

Den sista delen, läroplanen, är uppdelad efter sex punkter;

- ”Formål”
- ”Hovedområde”
- ”Timetall”
- ”Grunnleggende ferdigheter”
- ”Kompetansemål”
- ”Vurdering”

Under rubriken *förmål*, tas syftet med ämnet upp samt en argumentation för varför ämnet är viktigt. Under huvudområde är det förklarat att det är huvudområden som målen för färdighet är uppsatta utifrån. Intressant med huvudområdenas uppdelning, tycker jag är att de även är uppdelade efter årskurs.

Tabell 1. Översikt över huvudområde (Utdannings- og forskningsdepartementet. 2006)

Årssteg	Hovudområde		
1.-4.	Aktivitet i ulike rørslemiljø		
5.-7.	Idrettsaktivitet og dans	Friluftsliv	
8.-10.	Idrett og dans	Friluftsliv	Aktivitet og livsstil
Vg1-Vg3	Idrett og dans	Friluftsliv	Trening og livsstil

De olika huvudområdena är; aktivitet i olika rörelsemiljöer, idrottsaktivitet och dans, friluftsliv, idrott och dans, aktivitet och livsstil samt träning och livsstil. Det står även en förklaring om vad de olika huvudområdena innebär. (Utdannings- og forskningsdepartementet. 2006). Under rubriken timtal står det förnuftigt nog om hur timfördelningen ser ut i ämnet. Grundläggande färdigheter är nästa del av läroplanen. De grundläggande färdigheterna är de samma för alla läroplanens ämnen. De grundläggande färdigheterna är att kunna uttrycka sig muntligt, att kunna skriva, att kunna läsa, att kunna räkna samt att kunna använda sig av digitala verktyg. Under rubriken, grundläggande färdigheter inom ämnet kroppsövning, står vad som menas med varje grundläggande färdighet just för ämnet kroppsövning. (Ibid.). Nästa punkt i läroplanen är ”kompetansemål”/ målen för färdighet. Här står målen uppgraderade efter huvudområdenas indelning. Huvudområdena är även indelade efter årskurs i enighet med tabellen ovan. Den sista punkten inom *läroplanen for kroppsövning* är ”vurdering” vilket kan översättas till utvärdering. Här behandlas riktlinjer för slutbetyg. (Ibid.).

6.1.3 Jämförelse mellan den svenska och den norska läroplanens uppbyggnad

Tabell 2. Jämförelse av den svenska och norska läroplanens uppbyggnad

Jämförelse av den svenska och norska läroplanens uppbyggnad	
Den svenska läroplanen	Den norska läroplanen
<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolans värdegrund och uppdrag 2. Övergripande mål och riktlinjer 3. Kursplaner och kunskapskrav 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Generell del av läroplanen 2. Prinsipp for opplæring med læringsplakaten 3. Læreplaner for fag
<p>1. Rubriker under skolans värdegrund/uppdrag: Grundläggande värden, förståelse och medmänsklighet, saklighet och allsidighet, en likvärdig utbildning, rättigheter och skyldigheter, skolans uppdrag, god miljö för utveckling och lärande samt varje skolas utveckling.</p> <p>2. Rubriker under övergripande mål och riktlinjer: Normer och värden, kunskaper, elevens ansvar och inflytande, skolan och omvärlden samt bedömning och betyg.</p> <p>3. Rubriker under kursplaner och kunskapskrav: Ämnets syfte, centralt innehåll samt kunskapskrav.</p>	<p>1. Rubriker under generell del av läroplanen: Den meningssökande människan, den skapande människan, den arbetande människan, den almbildade människan, den samarbetande människan, den miljömedvetna människan samt den integrerade människan.</p> <p>2. Rubriker under prinsipp för opplæringa: Læringsplakaten, social och kulturell kompetanse, motivasjon for læring, læringsstrategier, elevmedverkan, tilpasset opplæring og likverdige føresetnader, lærere og instruktører – kompetanse og hh roll, samarbeide med hemmet samt samarbeide med lokalsamhället.</p> <p>3. Rubriker under Læreplan for fag: Formål, huvudområde, timetall, grundläggande färdigheter, kompetansemål samt vurdering.</p>

Ovan har en jämförelse av den svenska och norska läroplanens uppbyggnad gjorts. Tabellen ger en översikt över hur den svenska och den norska läroplanen ser ut, vilka rubriker som är med samt en överblick över vad som vikt lägges i respektive kursplan.

Som tabellen visar finns det vissa likheter, men även olikheter med tanke på läroplanernas uppbyggnad. En likhet är att båda läroplanerna är uppdelade efter tre punkter. De två första punkterna behandlar generella värden kring skolan, medan den sista punkten behandlar kursplanen för ämnena. Läroplanernas första del, skolans värdegrund och uppdrag samt generell del av läroplanen, ser relativt olika ut. I den svenska läroplanen fokuseras det här på att förmedla och generellt beskriva skolans syn på en rad olika punkter. I den norska läroplanen fokuseras det på olika typer av kunskaper som framhålls som viktiga hos människan för att *”utvide barns, unges og voksnes evner til erkjennelse og opplevelse, til innlevelse, utfoldelse og deltakelse”* (Utdannings- og forskningsdepartementet. 2006). Läroplanernas andra del, övergripande mål och riktlinjer samt *prinsipper for opplæring*, ser enligt mig relativt lik ut. Här fokuserar den svenska läroplanen igen på att förmedla skolans värderingar genom ett antal generella punkter som handlar om *”de normer och värden samt kunskaper som alle elever bør ha utvekket når de lämner grundskolen”*. (Skolverket. 2011. s. 13). I den norska läroplanen är syftet med *prinsipper for opplæring* att det *”skal være en del av grunnlaget for å utvikle kvaliteten i grunnopplæringen videre og for systematisk vurdering av skole og lærebedrift.”* (Utdannings- og forskningsdepartementet. 2006).

Både den svenska och den norska läroplanen vill med dessa texter, som jag tolkat det, förmedla kunskaper och värden som eleverna bör ha med sig när de lämnar grundskolan och som inte står som mål eller krav i kursplanen. Läroplanernas sista del är enligt mig mycket lik varandra. Här tar både den svenska och den norska läroplanen upp kursplanen/ *læreplanen*. Detta görs med en inledande text om ämnets syfte. Därefter tar både den svenska och norska läroplanen upp centralt innehåll/ *hovedområde* samt kunskapskrav/ *kompetansemål*. Den norska läroplanen har även en del som behandlar timfördelning, grundläggande färdigheter samt utvärdering. En stor skillnad mellan den svenska och den norska läroplanens uppbyggnad, är att det i den svenska läroplanen är tydligt genom läroplanens struktur att friluftsliv har en viktig roll i ämnet idrott och hälsa. Detta genom att både det centrala innehållet och kunskapskraven är indelade efter block där friluftsliv är ett av tre block. Dessutom tas friluftsliv upp som en av fyra punkter som ämnet ska handla om i delen kring ämnets syfte. Ser man till den norska läroplanen får man att intryck av att friluftsliv inte har lika stor plats genom att titta på läroplanens struktur. I översikten över ämnet kroppsövning från årskurs 1-4 står inte friluftsliv som en del av ämnesinnehållet, utan det är endast *”aktivitet i ulike rörelsemiljø”* som står med. I och med detta har friluftsliv större roll i läroplanen än vad som framgår av läroplanens struktur.

Båda läroplanerna är uppdelade i tre delar. Jag har valt att kalla de två första punkterna i respektive läroplan för läroplanernas generella delar. Den tredje delen i respektive läroplan behandlar kursplanen/ *läroplanen* och kommer att behandlas som en egen del i uppsatsens senare del.

6.2 Jämförelse av friluftsliv i den svenska och norska läroplanens olika delar

I denna del av uppsatsen kommer läroplanernas delar som behandlar friluftsliv att jämföras med varandra. För att förtydliga resultatet har jag valt att ställa punkterna som behandlar friluftsliv i en tabell.

Tabell 3. Jämförelse av friluftsliv i den svenska och norska läroplanens delar.

Den svenska läroplanens generella delar	Den norska läroplanens generella delar
<ul style="list-style-type: none"> - Överföra kulturarv i <i>skolan</i> - Sträva efter fysisk aktivitet under hela <i>skoldagen</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Ta vara på och utveckla kunskaper om nationella och lokala traditioner i skolan - Ta vara på kulturella traditioner genom idrott - Glädje över fysisk aktivitet, naturens storhet, bo i ett vackert land, över landskapets linjer och årstidens skiftningar - Ödmjukhet över det oförklarliga och glädjen över friluftsliv - Upptäcka och utforska omvärlden - Friluftsliv = Kropp, sinne, tanke - Förbindelse mellan naturförståelse och upplevelse, kunskap om olika element i livsmiljön, att vi är beroende av andra arter och glädje över naturliv

Ovan ser man en översikt över friluftsliv i läroplanens generella delar. Med generella delar menas delarna i läroplanen som inte handlar om idrott och hälsa respektive *kroppsövning*, utan delarna som behandlar skolan som helhet. Som man ser i läroplanernas generella delar i den svenska läroplanen, står det relativt lite om friluftsliv i de generella delarna för hela skolan. Det står några punkter som jag menar kan kopplas till friluftsliv. Därför är de med i tabellen. För att tydliggöra att dessa punkter inte handlar om friluftsliv i sig, utan om skolverksamheten generellt, är ord som *skolan* och *skolarbetet* markerat. Ser man till den norska läroplanen står det relativt mycket om friluftsliv. Det faktum att friluftsliv står med som en stor punkt i delarna som behandlar skolans verksamhet generellt visat att friluftslivet spelar en mycket viktig roll inom norsk skolverksamhet. Texten handlar om att man ska förmedla glädje genom att vistas i den mycket vackra naturen, att man ska upptäcka naturen genom kroppens alla sinnen och få förståelse för naturens samspel och vara ödmjuk i förhållande till den.

Tabell 4. Jämförelse av ämnets syfte i den svenska läroplanen med motsvarande ”formål” i den norska läroplanen.

Ämnets syfte i den svenska läroplanen	Ämnets <i>formål</i> i den norska läroplanen
<ul style="list-style-type: none"> - Positiva upplevelser – senare aktiv - Utveckla intresse för att vistas i natur - Förmåga att vistas utomhus vid olika årstider - Förståelse för värdet av friluftsliv - Utvecklar kunskaper om risker och säkerhetsfaktorer i samband med fysiska aktiviteter och hur man agerar i nödsituationer 	<ul style="list-style-type: none"> - Bevegelsekultur – del av identitetsbildning i samhället - Ge förutsättningar för att kunna vistas i naturen - Uppleva mästring och mästringsglädje - Naturupplevelser - Använda natur på miljövänligt sätt

Jämför man idrott och hälsa respektive *kroppsoövings* syfte med varandra, ser man att texterna är relativt lika både innehållsmässigt och strukturmässigt. Den svenska läroplanen fokuserar mycket på att eleverna ska ha en förmåga att vistas utomhus samt säkerhet vid vistelse i natur. I den norska läroplanen handlar texterna mest om att eleverna ska kunna vistas i natur samt få goda upplevelser av det.

Tabell 5. Jämförelse av centralt innehåll i den svenska läroplanen med motsvarande ”hovedområde” i den norska läroplanen

Centralt innehåll i den svenska läroplanen	<i>Hovedområde</i> i den norska läroplanen
<ul style="list-style-type: none"> - Orientera i okända miljöer, kartors uppbyggnad, begrepp som beskriver rumsuppfattning samt kartas symboler. Andra hjälpmedel för positionering - Lek och rörelse i natur och utemiljö - Planera, organisera och genomföra friluftslivsaktiviteter - Allemansrätten, rättigheter/ skyldigheter - Kulturella traditioner vid friluftsliv och utevistelse - Säkerhet och hänsynstagande vid träning, lek, spel, idrott, natur- och utevistelser - Badvett, säkerhet vid vatten vintertid Nödsituationer vid vatten, den förlängda arm 	<ul style="list-style-type: none"> - Utveckla grundläggande rörelser i olika aktivitetsmiljöer inomhus och utomhus - Kunskap om färdigheter som behövs för att vistas i naturen - Användning av närmiljö - Hur man kan orientera sig - Hur man kan uppehålla sig i natur vid olika årstider

Jämför man det centrala innehållet samt *hovedområdet* i läroplanerna med varandra ser man att det är relativt stora olikheter. Främst handlar det om olikhet kring struktur. I den svenska läroplanen är det relativt specifika punkter för vad undervisningen ska behandla. Det handlar om olika ämnen inom friluftsliv, så som rörelse i natur, orientering och traditioner. I den norska läroplanen behandlas det undervisningen ska handla om generellt. Det handlar även här om olika teman inom friluftsliv, men på en övergripande nivå där inga detaljer finns förklarade.

Tabell 6. Jämförelse mellan kunskapskrav i den svenska läroplanen med motsvarande ”kompetansmål” i den norska läroplanen

Kunskapskrav i den svenska läroplanen	Kompetansmål i den norska läroplanen
<ul style="list-style-type: none"> - Planera och genomföra friluftslivsaktiviteter med anpassning till olika förhållanden, miljöer och regler. - Orientera sig i okända miljöer och använder då kartor och andra hjälpmedel. - Förebygga skador genom att förutse och ge beskrivningar av risker som är förknippade med olika fysiska aktiviteter. - Hantera nödsituationer vid vatten med alternativa hjälpredskap under olika årstider 	<ul style="list-style-type: none"> - Använda grundläggande rörelser i varierande miljöer - Trygg i vatten och simduktig - Använda skidor och skridskor där förhållanden tillåter det - Göra och använda enkla kartor samt orientera i närområdet - Använda enkla hjälpmedel för uppehåll i naturen - Samtala om regler vid uppehåll i natur - Praktisera sporlösferdel (inte lämna spår efter sig) - Vistas vid vatten och redogöra för faror - Följa trafikregler för fotgängare och cyklister - Beskriva lokala traditioner i friluftsliv - Praktisera trygg ferdsl under olika väderförhållanden - Planer, genomföra övernattningsturer med och utan digitala verktyg - Enkel förstahjälp - Praktisera enkla aktiviteter med samisk traditioner - Praktisera olika former för friluftsliv i olika miljöer - Orientera kart och kompass i varierade terräng och förklara andra sätt att orientera på - Planera, genomföra turer till olika årstider med övernattning utomhus

Kunskapskraven respektive *kompetansmålen* ser relativt olika ut. I denna del av läroplanen är kraven för den svenska verksamheten kortat ned till några få punkter om man jämför med det centrala innehållet. Punkterna som är med i kunskapskraven är detaljerade handlar om planering av friluftslivsaktiviteter, orientering, förebyggning av skador samt hantering av nödsituationer. När det gäller de norska *kompetanskraven* är de många och utfylliga. *Kompetanskraven* bygger på samma teman som i *hovedområdet*, men är mer detaljerade.

Även fast denna tabell gör det lätt överskåda likheter mellan läroplanernas olika delar, tror jag även det är nödvändigt att jämföra alla mål i hela den svenska läroplanen med alla mål i den norska läroplanen för att se vilka punkter båda läroplanerna tar upp samt vad som skiljer sig.

6.3 Jämförelse av friluftsliv i den svenska och norska läroplanen efter teman

För att kunna uttala sig om vilka likheter och skillnader det finns mellan två läroplaner, är det enligt mig viktigt att jämföra alla delar av läroplanerna med varandra. Det är enligt mig alltså inte tillräckligt att jämföra läroplanernas delar, därför att de är uppbyggda på olika sätt. För att visa likheter och olikheter mellan läroplanerna har jag delat upp friluftslivets olika delar efter teman. Därefter har jag samlat alla delar som handlar om de olika temana i den svenska och

norska läroplanen från årskurs 1 till 9/ 10 och jämfört dessa med varandra. Det är alltså målen för hela grundskolan som behandlas. Friluftslivets teman valdes efter innehållet i den svenska och norska läroplanen och är kulturarv/ historik, intresse/ upplevelser, säkerhet, orientering, fysiska aktiviteter, planering av aktiviteter samt naturkunskap.

6.3.1 Jämförelse av kulturarv/ historik inom friluftsliv

Tabell 7. Jämförelse av kulturarv/ historik inom friluftsliv i den svenska och norska läroplanen.

	Sverige	Norge
Kulturarv/ historik	<ul style="list-style-type: none"> - Överföra kulturarv i <i>skolan</i> - Förståelse för värdet av friluftsliv - Kulturella traditioner vid friluftsliv och utevistelse 	<ul style="list-style-type: none"> - Ta vara på och utveckla kunskaper om nationella och lokala traditioner i skolan - Ta vara på kulturella traditioner genom idrott - Bevegelsekultur – del av identitetsbildning i samhället - Beskriva lokala traditioner i friluftsliv - Praktisera enkla aktiviteter med samisk traditioner

Som tabellen ovan visar är kulturarv i form av friluftsliv en viktig del i båda den svenska och den norska läroplanen. Som tabellen visar är den norska läroplanen lite mer specifik när det kommer till hur man ska överföra kulturarvet genom friluftsliv än vad den svenska är. Bland annat ska man beskriva traditioner och det står tydligt att samiska traditioner ska inkluderas.

5.3.2 Jämförelse av intresse/ upplevelser inom friluftsliv

Tabell 8. Jämförelse av intresse/ upplevelser inom friluftsliv i den svenska och norska läroplanen

	Sverige	Norge
Intresse/ upplevelser	<ul style="list-style-type: none"> - Positiva upplevelser – senare aktiv - Utveckla intresse för att vistas i natur 	<ul style="list-style-type: none"> - Glädje över fysisk aktivitet, naturens storhet, bo i ett vackert land, över landskapets linjer och årstidens skiftningar - Ödmjukhet över det oförklarliga och glädjen över friluftsliv - Upptäcka och utforska omvärlden - Uppleva friluftsliv med kropp, sinne, tanke - Förbindelse mellan naturförståelse och upplevelse, kunskap om olika element i livsmiljön, att vi är beroende av andra arter och glädje över naturliv - Uppleva mästring och mästringsglädje - Naturupplevelser

Inom temat intresse/ upplevelser av friluftsliv är det enligt mig en mycket intressant skillnad mellan den svenska och norska läroplanen. I den svenska läroplanen står det att eleverna ska få positiva upplevelser för att senare vara aktiv inom friluftslivet samt att eleverna ska

utveckla intresse för att vistas i natur. I den norska läroplanen har intresse/ upplevelser inom friluftsliv en mycket stor plats. Inte endast står det att eleverna ska få naturupplevelser och utveckla glädje över att bedriva friluftsliv, det står även vilka upplevelser man ska förmedla och vilka delar av friluftslivet som ska betonas. Det är fokus på att bedriva friluftsliv med alla sinnen samt respekt för naturen. Till skillnad från den svenska läroplanen är det i den norska läroplanen fokus på att njuta av naturen här och nu, medan det i den svenska läroplanen är fokus på att vara i naturen i ung ålder för att vilja vara i naturen i senare år. I detta sammanhang betonas man i den svenska läroplanen investeringstänk, medan man i den norska läroplanen betonas att friluftsliv har ett egenvärde.

6.3.3 Jämförelse av risker och säkerhet inom friluftsliv

Tabell 9. Jämförelse av säkerhet inom friluftsliv i den svenska och norska läroplanen

	Sverige	Norge
Säkerhet	<ul style="list-style-type: none"> - Utvecklar kunskaper om risker och säkerhetsfaktorer i samband med fysiska aktiviteter och hur man agerar i nödsituationer - Badvett, säkerhet vid vatten vintertid - Nödsituationer vid vatten, den förlängda arm - Förebygga skador genom att förutse och ge beskrivningar av risker som är förknippade med olika fysiska aktiviteter. - Säkerhet och hänsynstagande vid träning, lek, spel, idrott, natur- och utevistelser - Hantera nödsituationer vid vatten med alternativa hjälpredskap under olika årstider. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kunskap om färdigheter som behövs för att vistas i naturen - Samtala om regler vid uppehåll i natur - Vistas vid vatten och redogöra för faror - Enkel förstahjäl

Tabellen ovan visar en jämförelse mellan mål som handlar om säkerhet inom friluftsliv i läroplanerna. Som tabellen visar finns det mycket stora skillnader inom detta område. I den svenska läroplanen är det mycket tydligt förklarat vilka kunskaper eleverna ska ha. Det är betoning på att man ska hantera nödsituationer vid olika årstider. Nödsituationer vid vatten framkommer som viktigt. Det står att eleverna ska kunna förebygga skador och förutse i vilka situationer man kan skada sig samt ha kunskaper om risker som finns vid olika aktiviteter. Att man ska ta hänsyn vid olika aktiviteter står även med under denna punkt. I den norska läroplanen står det kort förklarat att eleverna ska ha kunskaper som behövs för att vistas i natur. Vilka kunskaper det är snack om specificeras inte. Det står även att man ska samtala om regler vid uppehåll i natur, se risker vid uppehåll vid vatten samt kunna utföra enkel förstahjäl. Vad som ingår som ”enkel” förstahjäl förklaras inte.

6.3.4 Jämförelse av orientering inom friluftsliv

Tabell 10. Jämförelse av orientering inom friluftsliv i den svenska och norska läroplanen

	Sverige	Norge
Orientering	<ul style="list-style-type: none">- Orientera i okända miljöer, kartors uppbyggnad, begrepp som beskriver rumsuppfattning samt kartas symboler.Andra hjälpmedel för positionering- Orientera sig i okända miljöer och använder då kartor och andra hjälpmedel	<ul style="list-style-type: none">- Hur man kan orientera sig- Göra och använda enkla kartor samt orientera i närområdet- Använda enkla hjälpmedel för uppehåll i natur- Orientera kart och kompass i varierade terräng. Förklara andra sätt att orientera på

Nästa punkt behandlar orientering. Jämför man dessa punkter med varandra ser det relativt likt ut. I den svenska läroplanen står det uttalat att eleverna ska kunna kartans symboler samt kunna begrepp som beskriver rumsuppfattning. I den norska läroplanen står det inte att man ska kunna kartans symboler, men att man ska följa en karta. Man kan anta att man bör kunna kartans symboler för att följa den, men det står inte tydliggjort. I den svenska läroplanen ska man som i Norge orientera i okänd terräng med karta och andra hjälpmedel. Vad som menas med andre hjälpmedel uttrycks inte. I den norska läroplanen står det att eleverna ska kunna använda sig av karta och kompass.

6.3.5 Jämförelse av fysiska aktiviteter inom friluftsliv

Tabell 11. Jämförelse av fysiska aktiviteter inom friluftsliv i den svenska och norska läroplanen

	Sverige	Norge
Fysiska aktiviteter	<ul style="list-style-type: none">- Sträva efter fysisk aktivitet under hela skoldagen- Lek och rörelse i natur och utemiljö- (Planera, organisera och) genomföra friluftslivsaktiviteter- (Planera och) genomföra friluftslivsaktiviteter med anpassning till olika förhållanden, miljöer, regler	<ul style="list-style-type: none">- Utveckla grundläggande rörelser i olika aktivitetsmiljöer inomhus och utomhus- Använda grundläggande rörelser i varierande miljöer- (Trygg i vatten och) simduktig- Använda skidor och skridskor där förhållanden tillåter det

Nästa punkt behandlar fysiska aktiviteter inom friluftsliv. I den svenska läroplanen står det uttalat att barnen ska leka i naturen. Det står inte uttalat i den norska läroplanen. Vidare står det i den svenska läroplanen att eleverna ska genomföra olika friluftslivsaktiviteter och anpassas till olika förhållanden. Vilka typer av aktiviteter det syftar på står inte förklarad. I den norska läroplanen står det att eleverna ska utveckla grundläggande rörelser i olika miljöer. Vilka rörelser eller på vilka sätt detta ska gå till står det inte, förutom vid två punkter. Att eleverna ska vara duktiga på att simma står i den norska läroplanen med under friluftsliv. Jag vill påpeka att svenska elever också ska lära sig simma, men att det inte står med under

friluftslivsundervisningen. I tillägg till detta står det i den norska läroplanen att eleverna ska åka skidor och skridskor vilket inte står med i den svenska läroplanen.

6.3.6 Jämförelse av planering av aktiviteter inom friluftsliv

Tabell 12. Jämförelse av planering av aktiviteter inom friluftsliv i den svenska och norska läroplanen

	Sverige	Norge
Planering av aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> - Planera, organisera och genomföra friluftslivsaktiviteter - Planera och genomföra friluftslivsaktiviteter med anpassning till olika förhållanden, miljöer och regler 	<ul style="list-style-type: none"> - Ge förutsättningar för att kunna vistas i naturen - Planera, genomföra övernattningsurer med och utan digitala verktyg - Planera, genomföra turer till olika årstider med övernattnings utomhus

Under denna rubrik handlar det om planering av aktiviteter inom friluftsliv. Denna del är relativt lik mellan den svenska och norska läroplanen. Vissa olikheter går dock att urskilja. Den svenska läroplanen skriver att man ska planera och genomföra friluftslivsaktiviteter till olika förhållanden, miljöer och regler. Denna mening är enligt mig relativt generell och O-specifik. I den norska läroplanen står det att eleverna ska planera och genomföra turer med och utan digitala verktyg. Det fokuseras på att turerna ska innehålla övernattnings. Detta kan tolkas som att man i Norge ska planera turer som varar över längre tid, men eftersom det inte står uttalat någon stans är detta endast spekulationer.

6.3.7 Jämförelse av naturkunskap inom friluftsliv

Tabell 13. Jämförelse av naturkunskap inom friluftsliv i den svenska och norska läroplanen

	Sverige	Norge
Naturkunskap	<ul style="list-style-type: none"> - Förmåga att vistas utomhus vid olika årstider - Allemansrätten, rättigheter/skyldigheter 	<ul style="list-style-type: none"> - Ge förutsättningar för att kunna vistas i naturen - Använda natur på miljövänligt sätt - Användning av närmiljö - Hur man kan uppehålla sig i natur vid olika årstider - Använda enkla hjälpmedel för uppehåll i naturen - Praktisera sporlösferdel (inte lämna spår/sopor efter sig i naturen) - Praktisera trygg ferdsl i olika väder - Följa trafikregler för fotgängare, cyklister.

Denna del handlar om naturkunskap inom friluftsliv. Inom denna punkt finns det vissa skillnader mellan läroplanerna. I den svenska läroplanen står det att eleverna ska ha förmåga att vistas utomhus vid olika årstider. Vilka förmågor som menas står inte förklarad. Det står

även att eleverna ska känna till rättigheter och skyldigheter för allemansrätten. I den norska delen står det som i den svenska läroplanen, några otydliga och mycket tolkningsbara punkter som att eleverna ska ha förutsättningar för att vistas i natur samt ha de färdigheter som behövs för att vistas i naturen. Förutom detta står det att man ska kunna använda sig av sin närmiljö, använda naturen miljövänligt till olika årstider. Det står att man ska praktisera spårlös och trygg vistelse i natur. En annan skillnad är att elever i Norge ska kunna följa trafikregler för fotgängare och cyklister vilket är en punkt som inte finns i den svenska läroplanen för ämnet idrott och hälsa.

6.4 Jämförelse av friluftsliv i läroplanerna som helhet

Ser man till jämförelserna av delarna av den svenska och norska läroplanen framkommer det att det är relativt stora skillnader i läroplanernas strukturer. Det gör att det i vissa delar av läroplanen står lite om friluftsliv i den svenska läroplanen i jämförelse med den norska läroplanen, och att det i andra delar av läroplanen står lite om friluftsliv i den norska läroplanen och mycket om friluftsliv i den svenska. Som jämförelsen ovan visar är det många punkter som behandlas i båda läroplanerna, men även en del punkter som skiljer sig när man jämför allt som behandlar friluftsliv i läroplanerna.

Ser man till den svenska läroplanen som helhet, får man intryck av att friluftsliv inte är så viktigt när man ser till skolan generellt. Däremot verkar friluftsliv vara ett viktigt ämne inom idrott och hälsa när man ser till läroplanens struktur och upplägg. Friluftsliv står med som huvudämne inom idrott och hälsa i både ämnets syfte, centralt innehåll och kunskapskrav. Läser man det centrala innehållet får man intryck av att det är många begrepp och rörelseformer som är viktigt inom friluftsliv. Läser man vidare till kunskapskraven, som kan ses på som ett mått på vad eleverna ska lära sig, får man intrycket av att det är planering av aktiviteter, orientering samt att hantera nödsituationer som är friluftslivets viktigaste delar. Texten i läroplanen är skriven på ett sätt som gör att fokus riktas mot *kunskaper* om olika aktiviteter snarare än *genomförandet* av aktiviteterna i sig. Som helhet ger den svenska läroplanen ett intryck av att friluftsliv är ett viktigt och stort ämne inom idrott och hälsa.

I den norska läroplanen kan man i syftet för skolan generellt läsa att friluftsliv är viktigt för den norska kulturen samt att man genom att bedriva friluftsliv kommer att bli alldeles lycklig av den fina naturen och all glädje denna ger. Ser man till ämnet kroppsövning står friluftsliv med som en viktig punkt i *formålet*/ syftet för ämnet. Går man vidare till *hovedområdet*/ det centrala innehållet för ämnet, får man intryck av att friluftsliv är något som är mest gynnsamt

att bedriva i äldre åldrar, i skolan från årskurs 5 och uppåt. Läser man vidare i *formål for faget* får man intryck av att ämnet generellt ska ge förutsättningar för att kunna vistas i naturen. Under *kompetansekrav* kan man därför bli lite överraskad när man läser om alla kunskaper eleverna ska ha i friluftsliv i årskurs 1-4, som enligt *hovedområdet* inte ska handla om friluftsliv, samt i äldre åldrar. *Kompetenskraven* är mycket tydliga, och handlar om allt från att bedriva olika aktiviteter, till kunskap om naturen till hur man kan planera och genomföra övernattingsturer utomhus. Texten är skriven med fokus på aktiva verb, vilket ger intryck av att aktiviteter i naturen är huvudfokus för ämnet.

7 Analys av resultat

I denna del kommer undersökningens resultat att analyseras i form av en argumentationsanalys. Med detta menas att den svenska och den norska läroplanen kommer att analyseras med utgångspunkt i tesen; *vi ska bedriva friluftsliv i skolan*. I argumentationsanalysen kommer pro-argument och premiss att identifieras i båda läroplanerna, för sedan att jämföra dessa med varandra.

Som tidigare nämnts i metoden, skriver Boolsen att man kan använda sig av olika markörer som hjälp till att hitta tes, pro-argument och premiss. Som markör för tes kan man använda sig av *därför*, som markör för pro-argument kan man använda sig av *för att* och som markör för premiss kan man använda sig av *eftersom*. (Boolsen, M-W. 2007. s. 142) Dessa markörer kommer att tas till hjälp av för att hitta läroplanernas argument.

7.1 Argumentationsanalys av friluftsliv i den svenska läroplanen

Tesen för argumentationsanalysen är ”*vi ska bedriva friluftsliv i skolan*”. Detta valdes som tes eftersom argument för att bedriva friluftsliv kan användas till att besvara uppsatsens syfte om hur friluftsliv behandlas i förhållande till varandra i de olika läroplanerna. Boolsen skriver att man ska samla texter som handlar om problemställningen samt sammanfatta huvudpunkterna i argumentationen. Detta är gjorts i resultatet, där alla argument som behandlar friluftsliv är uppställda. Sedan ska en argumentationsanalys göras där pro-argument och premiss ska utskiljas. För att hitta pro-argument som används för att bedriva friluftsliv i den svenska läroplanen, har hjälp tagits av markören, *för att*. Intressant nog visar det sig att punkterna under det centrala innehållet samt kunskapskraven används som pro-argument i den svenska läroplanen. Punkterna under den svenska läroplanens generella delar samt under idrott och

hälsas syfte används som premisser i argumentationen för att bedriva friluftsliv i skolan.

Tesen, pro-argumentet och premissen låter som följande:

(Tes) Man ska bedriva friluftsliv i skolan för att (pro- argument): orientera, leka och röra sig i naturen, planera turer, lära om allemansrätten, få kulturella traditioner, lära om hänsynstagande, lära om säkerhet, få kunskaper om badvett samt hantera nödsituationer vid vatten. Eftersom man (premiss): vill överföra kulturarv i skolan, vill sträva efter fysisk aktivitet under skoldagen, får positiva upplevelser och blir aktiv som vuxen, utvecklar intresse för att vistas i natur, har förmågan att vistas utomhus, får förståelse för värdet av friluftsliv, utvecklar kunskaper om säkerhet och risker och hur man kan agera i nödsituationer. För att tydliggöra argumentet har en schematisk uppställning gjorts.

Tabell 14. Argumentationsanalys av friluftsliv i den svenska läroplanen.

Tes	”Vi ska bedriva friluftsliv i skolan”
Pro-argument (för att)	orientera, leka och röra sig i naturen, planera turer, lära om allemansrätten, få kulturella traditioner, lära om hänsynstagande, lära om säkerhet, få kunskaper om badvett samt hantera nödsituationer vid vatten
Premiss (eftersom)	Man vill överföra kulturarv i skolan, vill sträva efter fysisk aktivitet under skoldagen, får positiva upplevelser och blir aktiv som vuxen, utvecklar intresse för att vistas i natur, har förmågan att vistas utomhus, får förståelse för värdet av friluftsliv, utvecklar kunskaper om säkerhet och risker och hur man kan agera i nödsituationer.

Argumenten för att bedriva friluftsliv i skolan är många. Tittar man mer noggrant på argumenten ser man att pro-argumenten är aktiviteterna man kan utföra och lära sig genom friluftslivet. Premisserna för att bedriva friluftsliv är kunskaperna man får genom att bedriva aktiviteterna i friluftslivet. Man har i den svenska läroplanen framfört argumentet för att bedriva friluftsliv som ett sätt att lära sig många kunskaper, både fysiska och psykiska samt att detta är kunskaper man kan dra nytta av.

7.2 Argumentationsanalys av friluftsliv i den norska läroplanen

På liknande sätt som i argumentationsanalysen i den svenska läroplanen, kommer tesen för argumentationsanalysen vara att ”vi ska bedriva friluftsliv i skolan”. Denna tes är vald eftersom syftet med studien är att undersöka friluftsliv i den svenska och norska läroplanen. Det är därför intressant att se hur läroplanerna argumenterar för att bedriva friluftsliv i skolan. Argumentationsanalysen för den norska läroplanen kommer på samma sätt som för den svenska läroplanen att utföras i olika steg. Argumenten för att bedriva friluftsliv i den norska skolan är samlat i uppsatsens resultat. För att identifiera pro-argument och premiss har

markörorden *för att* och *eftersom* används till hjälp. På liknande sätt som i den svenska läroplanen, framkom det att punkterna under centralt innehåll/ *huvudområde* samt kunskapskrav/ *kompetansmål* används som pro-argument för att bedriva friluftsliv i den norska skolan. Punkterna under den norska läroplanens generella delar samt under ämnets syfte/ *formål för faget* används som premiss. Tes, pro-argument samt premiss är följande:

(Tes) Vi ska bedriva friluftsliv i skolan för att (pro-argument): utveckla grundläggande rörelser, använda närmiljön, orientera, lära känna kartan, kunna uppehålla sig i naturen vid olika årstider, vara trygg i vatten, åka skidor och skridskor, lära regler vid uppehåll i natur, redogöra för faror vid vatten, följa trafikregler för fotgängare och cyklister, beskriva lokala traditioner inom friluftsliv, praktisera trygg vistelse i natur, planera turer, kunna enkel första hjälp samt praktisera aktiviteter i samisk tradition. Eftersom (premiss) man lär sig att utveckla kunskaper om nationella och lokala traditioner i skolan, tar vara på kulturella traditioner inom idrott, utvecklar glädje över fysisk aktivitet, naturens storhet, bo i ett vackert land, över landskapets linjer och årstidens skiftningar, ödmjukhet över det oförklarliga och glädjen över friluftsliv, upptäcka och utforska omvärlden, uppleva friluftsliv med kropp, sinne, tanke, förbindelse mellan naturförståelse och upplevelse, kunskap om olika element i livsmiljön, att vi är beroende av andra arter och glädje över naturliv, rörelsekulturen är en del av identitetsbildningen, man ges förutsättningar att kunna vistas i natur, man upplever mästringsglädje, får naturupplevelser samt lär sig att använda naturen på ett miljövänligt sätt.

Tabell 15. Argumentationsanalys av friluftsliv i den norska läroplanen.

Tes	"Vi ska bedriva friluftsliv i skolan"
Pro-argument (för att)	utveckla grundläggande rörelser, använda närmiljön, orientera, lära känna kartan, uppehålla sig i naturen vid olika årstider, vara trygg i vatten, åka skidor och skridskor, regler vid uppehåll i natur, redogöra för faror vid vatten, följa trafikregler för fotgängare och cyklister, beskriva lokala traditioner inom friluftsliv, trygg vistelse i natur, planera turer, kunna enkel första hjälp samt praktisera aktiviteter i samisk tradition.
Premiss (eftersom)	man utvecklar kunskaper om traditioner i skolan, kulturella traditioner inom idrott, glädje över fysisk aktivitet, naturens storhet, bo i ett vackert land, över landskapets linjer och årstidens skiftningar, ödmjukhet över det oförklarliga och glädjen över friluftsliv, upptäcka och utforska omvärlden, uppleva friluftsliv med kropp, sinne, tanke, förbindelse mellan naturförståelse och upplevelse, kunskap om olika element i livsmiljön, att vi är beroende av andra arter och glädje över naturliv, rörelsekulturen är en del av identitetsbildningen, förutsättningar att kunna vistas i natur, upplever mästringsglädje, får naturupplevelser samt använda naturen på ett miljövänligt sätt.

På liknande sätt som i den svenska läroplanen är det aktiviteterna man kan bedriva i friluftensom används som pro-argument för att man ska bedriva friluftsliv i skolan. På samma sätt som i den svenska läroplanen är det även kunskaperna man lär sig genom att bedriva aktiviteterna som blir premisserna för att bedriva friluftsliv. Skillnaden mellan argumenten i den svenska och norska läroplanen är att de tar upp olika aktiviteter och kunskaper man kan lära sig genom friluftsliv. I och med att det är det centrala innehållet/ huvudområdet och kunskapskraven/ kompetansmålen som är läroplanernas pro-argument samt att texten under de generella delarna samt under syftet som utgör premissen, är det samma skillnader mellan argumenten som tidigare behandlats under uppsatsens tidigare delar. Det är alltså mer fokus på hantering av nödsituationer, samt att förutse och förebygga skador i den svenska läroplanen. I den norska läroplanen är det stort fokus på att uppleva glädje i naturen, planera och genomföra olika turer, gärna med övernattnig, samt olika fysiska aktiviteter i naturen som det inte fokuseras lika mycket på i den svenska läroplanen. Dessa skillnader framkommer även i argumenten för varför man ska bedriva friluftsliv i skolan.

8 Diskussion

I denna del av uppsatsen kommer resultatet av undersökningen att diskuteras med tidigare forskning. Resultaten av undersökningen visar att friluftsliv i den svenska och norska läroplanen är relativt likt, men har några skillnader. I den svenska läroplanen är det mer fokus på hantering av nödsituationer, särskilt vintertid, samt att förutse och förebygga skador. I den norska läroplanen är det stort fokus på att uppleva glädje i naturen, planera och genomföra olika turer, gärna med övernattnig, samt olika fysiska aktiviteter i naturen. Den norska läroplanens mål är i många fall mycket tydligare än den svenska, vilket gör det lättare att veta vilka kunskaper norska elever kommer att få jämfört med kunskaper svenska elever kommer att få.

I denna del kommer undersökningens resultat att diskuteras utifrån Lindes läroplansteori. Enligt Linde har en läroplan olika arenor, vilka är formulering, transformering och realisering. (Linde, 2006.) Undersökningen av friluftsliv i den svenska och norska läroplanen är som tidigare nämnts gjort av läroplanernas formuleringar. Enligt Linde är det lätt att göra egna tolkningar och frändrag från det som står i den formulerade läroplanen, vilket leder till olika transformering och realiseringsprocesser av läroplanen. Detta betyder att undervisningen kan se mycket olika ut beroende på hur tydlig läroplanen är, hur lärare tolkar det som står i läroplanen samt hur klassen tar emot undervisningen. (Linde, 2006). Jag tolkar detta som att

vid de punkter läroplanerna är tydliga, är det mindre risk för att lärare missuppfattar och tolkar punkten olika. Vid de punkter som inte är tydliga, ökar möjligheten för eget tolkningsutrymme och flera möjliga tillvägagångssätt uppstår. Utgår man med denna teori som bakgrund, kommer svenska och norska elever att få relativt lika kunskaper inom friluftsliv, men med några skillnader.

8.1 Jämförelse mellan svenska och norska elevers lärande i friluftsliv

Svenska elever kommer, enligt läroplansteorin, att ha mycket breda kunskaper om hur man kan bedriva säkert friluftsliv och hur man kan agera i nödsituationer. De kommer att kunna planera och genomföra friluftslivsaktiviteter, känna till allemansrätten, leka, orientera samt att läraren kommer att förmedla en positiv inställning till friluftsliv.

I den norska läroplanen står det enligt mig i vissa fall tydligare uppsatta mål/ krav för kunskap. Detta gör att det är lättare att efter genomförd undersökning uttala sig konkret om vad norska elever kommer att ha för kunskaper inom friluftsliv.

I Norge kommer eleverna utifrån läroplansteorin att bli duktiga på att planera turer, särskilt med övernattning och ha praktiserade kunskaper om hur man kan leva i friluftslivet. De kommer i likhet med svenska elever att vara duktiga på att orientera och ha några kunskaper om säkerhet vid vatten samt om enkel förstahjälp. Norska elever kommer förutom detta och i motsats till svenska barn att få positiva upplevelser av natur och friluftsliv, kunna använda sig av sin närmiljö, använda naturen miljövänligt, vara duktiga på att simma, kunna använda skidor och skridskor, följa regler för fotgängare och cyklister samt kunna några samiska aktiviteter.

Jämför man dessa texter om vad eleverna kommer att lära sig i de olika länderna ser man genast att norska elever har krav på att lära sig flera kunskaper. Jag vill dock belysa att det inte betyder att norska elever kommer att lära sig mer. ”Problemet” med den svenska läroplanen är enligt mig, som forskning visar att jag inte är ensam om, att den svenska läroplanen är för tolkningsbar. Alla mål som står som krav i den norska läroplanen kan tolkas in under ett krav eller centralt innehåll i den svenska läroplanen. Ett exempel på detta är att det i den norska läroplanen står att eleverna ska åka skidor och skridskor. (Utdannings- og forskningsdepartementet. 2006) I den svenska läroplanen står det i stället att ”kulturella traditioner vid friluftsliv och utevistelse” ska stå centralt. Det står även att eleverna ska

”planera och genomföra friluftslivsaktiviteter med anpassning till olika förhållanden, miljöer och regler” (Skolverket. 2011.). Man skulle kunna anta att åkning av skidor och skridskor är friluftslivsaktiviteter som man anpassar till ”olika förhållanden”, i detta fall vinterförhållanden. Man skulle även kunna anta att skidor och skridskor är exempel på ”kulturella traditioner vid friluftsliv och utevistelse”. Problemet är bara att det inte står uttalat, så det är inte säkert att eleverna kommer att lära sig att åka skidor eller skridskor. Jag är säker på att man på liknande sätt som jag har visat ovan, kan hitta ställen som alla punkter i den norska läroplanen kan ingå i den svenska. Det är inte mitt syfte att göra, utan jag vill påpeka att den norska läroplanen i vissa fall är mycket tydligare än den svenska läroplanen. Detta gör att jag efter genomförd studie, med bakgrund i läroplansteorin, endast kan säga att svenska elever kommer att kunna orientera, hantera nödsituationer vid vatten vid olika årstider, förutse olyckor och skador, planera och genomföra friluftslivsaktiviteter, leka i naturen samt känna till reglerna i allemansrätten, därför att det är dessa kunskaper som står tydligt beskrivet. Med allra största sannolikhet kommer svenska elever att lära sig mer än detta när det kommer till friluftsliv. Exakt vad eleverna mer kommer att lära sig vet jag inte, och det kommer att se olika ut från skola till skola och klass till klass.

En annan sak som framkommer efter genomförd studie, är att man i den svenska kursplanen ofta inte använder verb när man ska förmedla undervisningsinnehållet. (Skolverket. 2011.) I de fall kursplanen använder verb ställs det ofta inte krav på fysisk aktivitet. Frågan är om svenska elevers kunskaper i friluftsliv kommer att bedrivas i naturen eller i andra sammanhang. I den svenska läroplanen är det stort fokus på att kunna olika saker eller att ha olika färdigheter, så som nödsituationer vid vatten. Detta gör att jag ställer mig frågande till om svenska elevers kunskaper om friluftsliv nödvändigtvis bedrivs i naturens rätta element, eftersom läroplanen i sig inte tydliggör detta. Detta skulle enligt mig kunna innebära att eleverna kan sitta i klassrummet och i teorin lära sig att använda den förlängda arm för att rädda någon upp ur vattnet utan att behöva träna på att använda livlina i praktiken. Det skulle även kunna innebära att läraren *förklarar* till eleverna att man ska använda sig av isdubbar för att ta sig ur en vak om man hamnat i. Jag ställer mig frågande till om eleverna vid en nödsituation vid vatten kan använda kunskaperna de har fått om de endast har lärt detta i teorin och i en annan kontext än i naturen.

För att sammanfatta vilka skillnader som kan komma att finnas mellan svenska och norska elevers lärande inom friluftsliv utifrån läroplansteorin, kan man säga att kunskaperna kommer

att vara relativt lika. Både i Sverige och i Norge kommer eleverna att orientera mycket bra. De kommer att ha kunskaper om hur man kan planera turer, vistat utomhus vis olika årstider, känna till friluftslivets kulturella dimension samt känna till säkerhetsregler i naturen. De svenska eleverna kommer lära sig mer om hantering av nödsituationer än vad norska elever kommer att lära sig. Särskilt kommer svenska elever att kunna hantera nödsituationer vintertid på ett bra sätt. Svenska elever kommer även att förutse och förebygga skador bättre än norska elever. Norska elever kommer å andra sidan att få stora naturupplevelser. De kommer att åka skidor och skridskor samt bli duktigare på att planera övernattningsturer än svenska elever. De kommer att kunna använda sig av närmiljön för att bedriva friluftsliv, använda naturen miljövänligt, kunna simma bra samt kunna regler för fotgängare och cyklister. Norska elever kommer att vara ute i naturen där de lär sig dessa kunskaper, medan svenska elever i vissa fall kommer att vara både inomhus och utomhus där de tränar på färdigheterna inom friluftsliv enligt läroplansteorin.

8.2 Varför finns det skillnader i den svenska och den norska läroplanen?

Undersökningens resultat bekräftar den tidigare forskningen på många sätt. Enligt Annerstedt har den svenska läroplanen fått kritik för att vara för otydlig och ha för tolkningsbara mål. (Annerstedt, C. 2008. s, 14) Brattenborg och Engebretsen skriver att den norska läroplanen, *Kunnskapslöftet*, har en vision att ha tydliga mål men med visst rum för tolkning. Resultatet av undersökningen säger att denna vision verkar stämma överens med verkligheten, då det finns en blandning av tolkningsbara krav samt konkreta krav. (Brattenborg, S. och Engebretsen, B. 2007. S. 26- 27). Knyter man detta resultat till Lindes läroplansteori, kan man säga att den svenska och norska läroplanen är olika på formuleringsarenan, vilket leder till att transformeringen och realiseringen av läroplanerna även blir mycket olika. Enligt läroplansteorin tolkar lärare den formulerade läroplanen olika. Ju tydligare läroplanen är, desto större möjlighet finns det för att lärare tolkar läroplanen lika, enligt transformeringsprocessen. (Linde, G. 2006, s. 16) När vi vet att den svenska läroplanen, och dels även den norska, i relativt stor grad har diffust innehåll och mål, är sannolikheten större för att lärare tolkar läroplanen olika och planerar olik undervisning. När lärare har planerat olika undervisning med tanke på innehåll och mål, är sannolikheten enligt realiseringsprocessen mycket stor att den genomförda undervisningen blir mycket olika. (Ibid.) Klassen man undervisar påverkar i stor grad hur lektionen genomförs, och alla elever gör sina egna tolkningar av undervisningsinnehållet. Med detta vill jag säga att ju större tolkningsmöjligheter som finns i läroplanen, ju större är möjligheterna för att eleverna lär sig olika saker. Jag säger inte att detta nödvändigtvis är negativt, men det leder till att det blir

svårt att veta vad svenska och norska elever med säkerhet kommer att lära sig i båda friluftsliv, men även i resten av skolans ämnen.

Samtidigt visar undersökningar att Sverige är det landet som är främst inom utvecklingen av ämnet idrott och hälsa. Enligt Annerstedt är Norge det land som är främst inom friluftslivsundervisningen, medan Sverige är banbrytande på alla andra områden. (Annerstedt, C. 2008. s. 8) Enligt Nilsson, Kraepelien och Seger har friluftsliv gått från att ha tydliga mål i undervisningen till att i dagens Lgr-11 överskådligt förklara vad ämnet ska handla om. (Nilsson, J. Kraepelien Strid, E. & Seger, J. 2011. s. 154). Resultatet i denna undersökning visar att det i vissa fall är tydliga uppsatta mål för friluftslivsundervisningen, men att målen i de flesta fall är tolkningsbara och relativt otydliga, vilket stämmer överens med deras uppfattningar kring Lgr.11. Enligt Brattenborg och Engebretsen var Norges ambition med *Kunnskapslöftet* att ha tydliga mål samt lite tolkning för att få djupa kunskaper. (Brattenborg, S & Engebretsen, B. 2007. s. 26- 27) Belyser man undersökningens resultat med bakgrund i dessa fakta, ser det ut till att läroplanerna i framtiden kommer att se ut som den svenska läroplanen. I och med att Sverige ligger först i utvecklingen och Norge tar efter, kan man anta att läroplanen kommer att gå från att vara ha tydliga mål till att göra dem mer tolkningsbara. I och med att Hult och Olofsson skriver att läroplanen ska utgå från gemensamma riktlinjer och vara relativt lik, (Hult, A. och Olofsson, A. 2011. s. 23) i tillägg till att Annerstedt skriver att Sverige ligger ett steg före är det inte omöjligt att det är dit den norska läroplanen är på väg. Å andra sidan kan man tänka sig att den svenska läroplanen möjligtvis kommer att ta efter Norges sätt att formulera delen kring friluftsliv. I och med att friluftsliv ses som en oerhört viktig del av den norska kulturen samt att Norge ligger före i utvecklingen kring friluftsliv, kan man tänka sig en sådan utveckling. Det skulle vara mycket intressant att se hur den svenska och norska läroplanen ser ut i förhållande till varandra i andra skolämnen eller andra delar av idrott och hälsa. Finns liknande likheter och skillnader i alla ämnena, eller är friluftsliv speciellt i båda den svenska och norska kulturen? Detta skulle vara intressant att undersöka vid ett senare tillfälle. En annan fråga jag ställer mig är hur det kommer sig att den svenska läroplanen ser ut som den gör. Vad vill man uppnå med att ha tolkningsbara kunskapskrav?

Som jag skrev inledningsvis har ämnet idrott och hälsa i Sverige relativt låg status som skolämne. Larsson menar att det beror på att det är fokus på kroppen i ämnet och att kunskaperna man lär sig är kroppsliga och inte teoretiska. Författarna menar att ämnet på så

sätt inte anses som lika viktigt och inte blir taget på lika stort allvar som teoretiska ämnen. (Larsson, H. 2007. s. 267.) Enligt Ekberg strävar man efter att ämnet idrott och hälsa ska få större status. Han menar att man därför har teoretiserat ämnet i Lgr-11 och att det är större krav på teoretiska kunskaper. (Ekberg, J-E. 2009. s. 46.) Min undersöknings resultat säger att det stämmer att den svenska läroplanen fokuserar på teoretiska kunskaper. Resultatet visar att det i den svenska läroplanen är ett mycket centralt innehåll och få kunskapskrav i relation till innehållet. (Skolverket. 2011.) Kunskapskravena handlar endast om att planera och genomföra friluftslivsaktiviteter i olika miljöer, förhållanden och regler, kunna orientera med karta och andra hjälpmedel, förebygga skador genom att förutse risker samt att hantera nödsituationer vid vatten. Analyserar man dessa mål ser man att det i alla mål handlar om att göra något fysiskt samt ett teoretiskt kunnande. Det finns inget kunskapskrav som enbart ställer krav på en fysisk förmåga. Med detta menar jag att man måste *kunna* regler och ha kunskaper om vilka krav olika miljöer och förhållanden kräver av en för att kunna planera en tur och fysiskt genomföra den. Man måste även kunna läsa en karta, kunna dens symboler, relatera den till verkligheten för att fysiskt kunna orientera. Detta tycker jag är mycket intressant. Ser man till den norska läroplanen går det inte att urskilja samma mönster. Där har man båda en blandning av fysiska kunskaper med teoretiska kunskaper. Exempel på detta är att man ska kunna åka skidor och skridskor, kunna simma samt samtala om regler vid uppehåll i naturen. Detta kan man även relatera till det faktum att man i den svenska läroplanen sällan använder sig av verb. I de sammanhang den gör det, ställer verben oftast inte krav på fysisk aktivitet. Vad jag vill säga med detta är att jag tror att man i Sverige försöker teoretisera ämnet genom att inte använda verb som ställer krav på fysisk aktivitet samt att ha kunskapskrav där man måste ha kroppsliga och teoretiska kunskaper. Jag menar inte nödvändigtvis att detta är en negativ utveckling, utan snarare att konstatera att det är en väsentlig skillnad mellan de två läroplanerna. Jag tycker även att det förklarar *varför* det är en skillnad mellan läroplanerna – därför att man i Sverige vill ge ämnet högre status genom att teoretisera kunskapskraven och flytta fokus från kroppen till hjärnan (eller ett samspel mellan de två) och att man i Norge å andra sidan satsar på att bedriva fysiska aktiviteter.

En annan fråga jag ställer mig är varför det är så viktigt att bedriva friluftsliv inom idrott och hälsa och kroppsövning. Varför har det så stor plats inom idrott och hälsa/ kroppsövning? Sverige är en industrination och friluftslivet uppstod i skuggan av industrin genom mer fritid och behov av att komma bort från staden. (Sandell, K & Sörlin, S. 2000. s. 18) I Norge

uppstod friluftslivet i skuggan av en romantisk syn på naturen och viljan efter att samla nationen. (Loland, S. 2000. s. 128- 129) Speglar historien hur friluftsliv bedrivs i ämnet i dag?

Enligt Backman gjorde man i Sverige en ny definition av friluftsliv där man utgick från den definition som gjordes av den norska regeringen. Enligt Backman ville man inte ha fokus på tävling som Backman menar att man hade i Norge. Ser man till den norska regeringens definition på friluftsliv som Backman presenterar, ser man att varken tävling eller prestation fanns med i definitionen. Snarare står det ”*leva och delta i fysisk aktivitet i det fria under fritid i syfte att uppnå en förändring av inställning och att få erfarenhet av våra naturliga omgivningar*”. (Backman, E. 2011. A. s. 2) Det handlar alltså inte om tävling eller prestation. Backman presenterar en svensk definition av friluftsliv där det läggs till att fokus inte ska ligga på tävling eller prestation. Backman påstår att man i Sverige inte ville fokusera på tävling som i Norge. (Ibid.) Kan det vara så att man i Norge inte har haft ett behov av att ha med tävling i definitionen därför att det inte var så förekommande? Min teori är att man i Sverige och Norge har bedrivit friluftsliv på liknande sätt, men i vissa fall haft andra utgångspunkter. Min teori är att man i Sverige har varit mycket ute i naturen och bedrivit olika fysiska aktiviteter. Jag tror att man ofta bedriver friluftsliv som medel för att hålla på med en annan aktivitet eller för att lära sig något. Man kan ändå ha rekreation som mål. I Norge tror jag även att man bedriver olika former för fysiska aktiviteter i naturen med olika mål för aktiviteterna. Däremot menar jag även att man i Norge i större utsträckning än i Sverige endast är ute i naturen. Det räcker att vara ute i den vackra naturen och att aktiviteten i sig inte är lika viktigt. Denna teori tycker jag speglas av hur de olika länderna behandlar friluftsliv i läroplanerna. I den svenska läroplanen är det som tidigare nämnts, stort fokus på hantering av säkerhet i olika situationer. Det är med andra ord stort fokus på att lära eleverna att bedriva olika fysiska aktiviteter i naturen på ett säkert sätt. I den norska läroplanen är det för det första ett stort stycke som behandlar naturens storhet och som förklarar vikten av att vistas i den vackra naturen som vi ska vara ödmjuk över. (Utdannings- og forskningsdepartementet. 2006) Dessutom är det i *kompetansekraven* tydligt att positiva erfarenheter av att vara ute i naturen är viktigt. Att själva rörelsen i naturen och att uppleva glädje över att vistas i naturen ska stå i fokus. (Ibid.) Jag tror att denna skillnad i hur läroplanerna förmedlar friluftsliv finns därför att det finns behov för att lära andra saker i relation till historien för friluftsliv i de olika länderna. I Sverige är det viktigt att lära ut hur man kan bedriva ett säkert friluftsliv, därför att olika fysiska aktiviteter i naturen kräver den kunskapen. Med bakgrund i Sveriges friluftslivshistoria finns det fortfarande ett behov av att

komma bort från staden och ut i naturen för att bedriva olika aktiviteter och få rekreation. I Norges läroplan är det stort fokus på att föra vidare traditioner (Utdannings- og forskningsdepartementet. 2006), och Norges friluftslivstraditioner handlar mycket om att få kärlek till naturen och vilja vistas i natur. Jag menar inte att det ena sättet är bättre än det andra. Utan mina intentioner är att påpeka att dessa skillnader finns när man analyserar hur man i Sverige och Norge har förmedlat kunskaper om friluftsliv i läroplanerna. Jag tror att ländernas förhållningssätt till friluftsliv beror på att ländernas historia inom friluftsliv ser olika ut.

9 Analys av metod

Efter genomförd undersökning är jag mycket nöjd. Jag menar att validiteten och reliabiliteten i undersökningen är mycket hög. En textanalys av två läroplaner har både varit lärorikt och krävande att genomföra. Det har ställts stora krav på att endast analysera läroplanernas befintliga text utan att göra egna tolkningar av den. Som lärarstudent har man tränat på att göra egna tolkningar av innehållet i läroplanen, så detta ha till tider varit svårt att genomföra. Ett exempel på detta är då det i den svenska läroplanen står: *”Orientera sig i okända miljöer och använder då kartor och andra hjälpmedel”*. (Skolverket. 2011.). För mig som lärarstudent som har examinerats i att planera undervisning i orientering, är det en självklarhet att kompass bör användas som hjälpmedel för genomförandet. Då detta inte står uttalat i läroplanen kan jag inte skriva att det är en kunskap svenska elever kommer att få, därför att det inte är säkert att alla elever kommer att lära sig detta. Ett liknande exempel finns i den norska läroplanen där det står att: *”Utveckla grundläggande rörelser i olika aktivitetsmiljöer inomhus och utomhus”* samt *”glädje över fysisk aktivitet”* (i natur). (Utdannings- og forskningsdepartementet. 2006) När man undervisar barn i yngre åldrar är det för mig som lärarstudent en självklarhet att man använder lek som metod för att utveckla grundläggande rörelser. När det i tillägg betonas att man ska utveckla glädje över fysisk aktivitet i naturen blir lek ett naturligt val. Däremot kan jag inte skriva att norska elever kommer att leka i naturen, därför att det i läroplanen inte står lek en enda gång i förhållande till friluftsliv. Detta är aspekter som enligt mig är viktiga att vara medveten om då validiteten i undersökningen ska vara hög.

10 Käll- och litteraturförteckning

10.1 Tryckta källor

- Ahlström, I. (2000). Utomhus i konsumtionssamhället. I Sandell, K & Sörlin, S.(red.) (2000). *Friluftshistoria - Från "hårdande friluftsliv" till ekoturism och miljöpedagogik: Teman i det svenska friluftslivets historia*. Stockholm: Carlsson Bokförlag
- Annerstedt, C. (2001). Ämnet idrott och hälsa – ett historiskt perspektiv. I Rønholt, H. Peitersen, B. & Annerstedt, C. (red.) (2001) *Idrottsundervisning. Ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göteborg: Multicare Förlag, AB.
- Annerstedt, Claes. (2008). *Physical education in Scandinavia with a focus on Sweden: a comparative perspective*
- Augestad, P. (2003). *Skolering av kroppen. Om kunnskap og makt i kroppsøvningsfaget*. Høgskolen i Telemark, Avdeling for allmenne fag. Institutt for idretts- og friluftslivsfag.
- Backman, E. (2005). Friluftsliv i skolan. I Larsson, H. & Redeluis, K. (red.) (2005). *Mellan nytta och nöje. Bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri.
- Bergström, G. & Boreus, K. (2005). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Brattenborg, S. & Engebretsen, B. (2007). *Innføring i kroppsøvningsdidaktikk*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Boolsen, M-W. (2007). *Kvalitative analyser. Forskningsprocess, människa, samhälle*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Ekberg, J-E. (2009). *Mellan fysisk bildning och aktivering. En studie av ämnet idrott och hälsa i skolor 9*. Malmö: Holbergs.
- Halvorsen, E-M. (2008). *Didaktikk for grundskolen. Fellestrekk og særdrag i et fagdidaktisk mangfold*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hult, A & Olofsson, A. (2011). Introduktion – att utvärdera verksamheter och bedöma individer. I Hult, A. & Olofsson, A. (red.) (2011). *Utvärdering och bedömning av skolan*.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, H. (2007). Kropp och rörelse – Kunskap och lärande. I Larsson, H. & Meckbach, J. (red.) (2007). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Stockholm: Liber.
- Linde, G. (2006). *Det ska ni veta! En introduktion till läroplansteori*. Lund: Studentlitteratur
- Loland, S. (2000) *Idrett, kultur og samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget

- Meckbach, J. & Lundvall, S. (2007). *Idrottsdidaktik – konsten att undervisa i idrott*. I Larsson, H. & Meckbach, J. (red.) (2007). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Stockholm: Liber.
- Nilsson, J., Kraepelien- Strid, E. & Seger, J. (2007). *Friluftsliv och naturmiljöaktivitet i skolan*. I Larsson, H. & Meckbach, J. (red.) (2007). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Stockholm: Liber.
- Nilsson, J. (2007). *Friluftsliv – en begreppsproblematisering*. I Larsson, H. & Meckbach, J. (red.) (2007). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Stockholm: Liber.
- Richardsson, G. (2004). *Svensk utbildningshistoria. Skola och samhälle förr och nu*. Lund: Studentlitteratur.
- Sandell, K. (2000). *Landskapets tillgänglighet*. I Sandell, K & Sörlin, S. (red.) (2000). *Friluftshistoria - Från "härdande friluftslif" till ekoturism och miljöpedagogik: Teman i det svenska friluftslivets historia*. Stockholm: Carlsson Bokförlag
- Sandell, K & Sörlin, S. (2000). *A Friluftshistoria - Från "härdande friluftslif" till ekoturism och miljöpedagogik: Teman i det svenska friluftslivets historia*. Stockholm: Carlsson Bokförlag
- Sandell, K & Sörlin, S. (2000). *B. Naturen som ungdomsfostrare*. I Sandell, K & Sörlin, S. (red.) (2000). *Friluftshistoria - Från "härdande friluftslif" till ekoturism och miljöpedagogik: Teman i det svenska friluftslivets historia*. Stockholm: Carlsson Bokförlag
- Skolverket. (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Västerås: Edita.
- Sörlin, S. (2000). *Upptäckten av friluftslandskapet*. I Sandell, K & Sörlin, S. (red.) (2000). *Friluftshistoria - Från "härdande friluftslif" till ekoturism och miljöpedagogik: Teman i det svenska friluftslivets historia*. Stockholm: Carlsson Bokförlag
- Tordsson, B. (2000). *Rötter i "barbari" och "romantik"*. I Sandell, K & Sörlin, S. (red.) (2000). *Friluftshistoria - Från "härdande friluftslif" till ekoturism och miljöpedagogik: Teman i det svenska friluftslivets historia*. Stockholm: Carlsson Bokförlag
- Yttergren, L. (1995). *Idrotteket. Friluftsliv i förändring. Individ, samhälle och marknad i samspel och konflikt*. Idrotteket nr 2. Stockholm: Institutionen för idrotts- och hälsodidaktik.

10. 2 Elektroniska källor

- Backman, E. (2011). A. *Friluftsliv: a contribution to equity and democracy in Swedish Physical Education? An analysis of codes in Swedish Physical Education curricula*. Journal of Curriculum Studies(ISSN 0022-0272)(EISSN 1366-5839).
- Backman, E. (2011). B. *What controls the teaching of friluftsliv? Analysing a pedagogic discourse within Swedish physical education*. Journal of Adventure Education & Outdoor Learning. Volume 11, Issue 1, 2011
- Breivik, M. Waitz, G. By, I-Å. Bjørnebye, S-I. Anderssen, S-A & Samdal, O. (2009) *Faglige råd om utvikling av fysisk aktivitet og kroppsøving i skolen*. Norges idrettshøgskole. http://www.nih.no/templates/page_6371.aspx (2012-05-03).
- Larsson, H, Redelius, K & Fagrell, B. (2007). ”Jag känner inte för att bli en... kille – om heteronormativitet i ämnet idrott och hälsa”. Utbildning och demokrati, 16(2).
- Swartling Wideström, K. (2005). *Att ha eller vara kropp. En textanalytisk studie av ämnet idrott och hälsa*. Tidskrift Idrott och hälsa no 7, 2005.
- Utdannings- og forskningsdepartementet. *Kunnskapsløftet. Læreplan for grunnskolen og videregående opplæring* (2006). www.udir.no (2012-05-07)
- Westerweld, J. & Dommerud, T. (2012) A. *Bedre form, bedre venner*. Aftenposten. http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Bedre-form_-bedre-venner-6822225.html#.T6f-3L-rdQo (2012-05-07)
- Westerweld, J. & Dommerud, T. (2012) B. *De blir skjerpet av gym*. Fædrelandsvennen. Fvn.no <http://sprek.fvn.no/sprek/bt/De-bli-skjerpet-av-gym--20199.html> (2012-05-07)
- Wiken, A-R. (2011). *Hva lærer vi i kroppsøving? Hva opplever elevene selv at de lærer og er dette i tråd med Kunnskapsløftet 2006?* Norges idrettshøgskole. http://brage.bibsys.no/nih/handle/URN:NBN:no-bibsys_brage_26601?mode=full (2012-04-25)